

Derewel ana Pol sə vinden ayak anà do sə Ruma ahay

Adakay way pə deftere a anan

Derewel a zəbor a anan nà, Pol a vinden anan ayak anà egliz à Ruma. Ruma aday nà, kè tərak wulen su doh zek məduwen a sə daliyugo a fok. A ga nà, kawa kula Pol kà zlak à Ruma fan bay. Anga nan kutok, a tətakan atan ayak way ahay bayak a dəc dəc pə cəved a Mbərom sə varan anà do ahay aday ti tam ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a đakay anan zek anahan (1.1-17)

Pa 'am a Mbərom nà, do ahay fok ta gak ines (1.18 - 3.20)

Mbərom a təma do ahay nə kəkəmaw (3.21 - 4.25)

Anjahay wiya su do sa đaf nga pə Yesu ahay (5.1 - 8.39)

Mbərom a ngaman anà Isəra'ila ahay (9.1 - 11.36)

Anjahay su do a Yesu ahay à wulen a tinen inde (12.1 - 15.13)

Aja 'am ahay (15.14 - 16.27)

Pol a jan ayak 'am anà do sə Ruma ahay

¹ Sə vindek ayak đerewel a anan nà, nen Pol, do si mer su way ana Yesu Almasihu. A ngumo aday nê təra do maslan anahan awan, nen mə walay a sə đakay anan ləbara anahan mugom a anà do ahay. ² Ləbara ata aday nà, Mbərom a kè zlapak uko anan ahay tə dungo ana do maja'am anahan ahay kwakwa, tə vinde anan à Deftere anahan inde. ³ Ləbara ata nà, pə wan anahan, Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Winen mə wahay a pə daliyugo nà, à dala mbak ana bahay Dawuda inde. ⁴ Mbərom a slabakay anan ahay à məke wa tə məgala ana Apasay

Cəncan awan. Matanan kutok, Mbərom a dəkay anan nə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, winen wan anahan awan. ⁵ Tə winen a kutok, Mbərom a təra nen dō maslan anahan awan. U go sumor ata nà, aday nà zla saa dəkay anan 'am anahan anà dō su kon azar aya awan, aday tã daf apan nga, tê dəfan apan lele. Natiya, ti həran nga anà sləmay a Yesu Almasihu kutok.

⁶ Kwanay Ruma ahay, kwanay dukwen à wulen su dō ataya inde. Mbərom a ngamak ikwen nà, aday kê təren dō ana Yesu Almasihu ahay. ⁷ Anga nan kutok, nə vindek ikwen ayak nà, à kwanay dō a Mbərom a sə pəlay ataya awan. A ngamak ikwen nà, aday kê təren dō anahan aya awan.

Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tã gak ikwen sumor, aday tê varak ikwen zay a tinen.

A nan anà Pol sa zla à Ruma

⁸ Mama'am aday nà, nə ngəran anà Mbərom anga kwanay a fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Angamaw? Anga dō ahay bayak a pə dāliyugo tinen apan ti sləne nà, kwanay apan ki dəfen nga pə Yesu Almasihu. ⁹ Pac pac nen apan ni ga amboh cəna, nə bayak nə pə kwanay awan. Way a nen sa ja həna ata dukwen nà, Mbərom awan a san zle, na ja ata nà, 'am didek awan. Winen a aday nà, na gan mer su way a dukwen tə mivəl kərtek awan. Na gan mer su way sə dəkay anan ləbara a mugom a pə wan anahan Yesu Almasihu.

¹⁰ Na gan amboh həna, aday â vuro cəved sa zlak ayak àga kwanay. Kak way ata kà zlak anan à nga ite nà, ni zlak ayak kutok. ¹¹ Anga na gak anan may nə bayak a sa zlak ayak saa varak ikwen ahay way ana Apasay Cəncan a sə vuro ataya awan, anga aday kê njiden məgala anahan.

¹² Na ja adəka nà, varuko anan məgala ì zek ahay lele, anga mənuko də dəfak nga pə Yesu Almasihu.

¹³ Mərak uno ahay, u no dukwen, sənen apan aday nà, na gak anan may sa zlak ayak àga kwanay nə saray bayak awan. Əna hwiya nə njadək cəved a bay way anahan. U no sa zlak ayak saa ga mer su way à wulen a kwanay kawa anuno sa taa ga ù kon azar aya ata re, anga aday kə zəgihen anan sə pərahan azar anà Yesu lele. ¹⁴ Mbərom kə varak uno mer su way à alay inde. Natiya təktek ni dakan anan ləbara ata anà dō ahay fok. Nê dakan anan anà dō mə vəzle aya aday anà dō mə vəzle a itəbay ataya re. Nê dakan anan anà dō mə jangay aya aday anà dō mə jangay a itəbay ataya re. ¹⁵ Anga nan kutok, na gan may tə mindel sə dəkak ikwen anan ləbara a Yesu ata anà kwanay Ruma ahay re.

Ləbara ana Yesu nà, məgala awan

¹⁶ Nen tə ataslay mivel a sə dəkay anan ləbara ana Yesu. U go waray bay. Anga ləbara a mugom ata nà, məgala ana Mbərom uda awan sa tam anan dō sa daf nga pə Yesu Almasihu ataya fok. A varan cəved pa 'am nə anà Yahuda ahay aday ù dō su kon azar aya re. ¹⁷ Ləbara a mugom ata a dəkay aday nà, Mbərom a təra anan dō zənzen a, dō didek a pa 'am anahan a nə kəkəməw. A nan nà, dō ahay tã daf nga pa wan anahan cəna coy. Cəved maza inde sabay. A təra nə kawa ana Mbərom a sa ja à Deftere anahan inde ata awan, a wa: «Dowan a kə dəfak nga pə Mbərom cəna, i təra anan dō didek a pa 'am anahan. Ata dowan ata i njad sifa didek awan.*»

Mbərom a ga mivel pə ines sə dō ahay fok

¹⁸ Aya əna, mivel a Mbərom winen apan i kay uho anga sa ga sariya pə huwan su dō zənzen awan, bina tinen tə dəfan apan bay, tə həran nga bay. Mbərom i gan atan

* 1:17 Ca pə Habakuk 2.4.

sariya anga way a tinen a sa ga ata nà, kè mbəsakak anan cəved anà dō azar a sa san anan didek a Mbərom sabay. ¹⁹ Mbərom i gan atan sariya, anga ta san cəved sa tam zle. Ba kè dakak atan anan cəved ata awan, əna tə bənak anan bitem anà cəved ata bay. ²⁰ Mbərom a aday nà, winen kəkəməw? Kula dōwan kə canak anan bay. Əna a ban pə ananahan sə ndakay daliyugo ata wa nà, way anahan a mə ndakay ataya tə dakay anan nə winen Ba Məgala pa sə viyviya awan, aday winen dō kərtek Mbərom a way anahan. Way ataya fok ta ca ike. Anga nan, dō ahay ti mba apan sa njad alay sa 'am tətə sabay.

²¹ Natiya kutok, kwa â ga nə ta san Mbərom zle dəp nà, tə hərək anan nga aday tə ngərək anan kawa abay tədə sə hərən nga aday sə ngəran anà Mbərom ata bay. Adəka nà, abayak nga a tinen a fok nə pə way kəriya aya awan. Asan way a tinen kə hurfok. Ta san awan pə Mbərom sabay. ²² Tə bayak adəka nà, ta san way zle, cəkəbay tinen bəlbəle aya awan. ²³ Tə varak anan mazlaḅ anà Mbərom, dō sa mac itəbay ata, sabay. Ta ma nga nə sə dukwen gərmec ù vo anà pəra ahay sa ga minje tu dō zəzen aday sa mac ataya awan, aday anà pəra ahay sa ga minje tə məvuhom ahay, way sə kiḃe ahay, aday anà way sa zla tə kutov ahay cara cara.

²⁴ Anga nan kutok, Mbərom a mbəsak atan sa ga way sa zlan atan à nga, way lelibay ataya awan. Ti ga way sə waray ahay sa ga məsagar pi zek ahay. ²⁵ Tə mbəsak Mbərom, dō sə didek, anga sə pərahan azar anà way mungwalay aya awan. Tə hərən nga adəka nà, anà way a Mbərom sə ndakay ataya awan. Tinen mbəsak zek a Mbərom a dō sə ndakay way ataya awan, dōwan a abay tədə sə hərən nga, sə ngəran pa sə viyviya ata awan. Amen.

²⁶ Anga nan, Mbərom a mbəsak atan tâ ga way sə waray a sa zlan atan à nga cəvedəbay ata awan. Uwar ahay, tə

mbəsak sə nahay tə mungol ahay, ta ma nga sə nahay adəka nə tə uwar car aya awan. Way ata dukwen nə way sa zlan à nga anà Mbərom bay. ²⁷ Mungol ahay dukwen ta ga nə matanan, tə mbəsak anan uwar ahay, ta ma nga sa gan may adəka nà, anà mungol ahay kawa tinen aya awan. Natiya kutok, atə mungol tə mungol tinen apan ti ga way ma ga waray aya sa ga patan məsagar. Ti mer su way a tinen ataya, tinen apan ti ngəzahay sariya pi zek anga ines a tinen ataya awan.

²⁸ Do ataya tə pəlay sa san Mbərom bay. Anga nan, winen a kə mbəsakak atan aday t̄a nes anan abayak nga a tinen matanan kutok, t̄a ga way lelibay aya bayak awan sa zlan atan à nga. ²⁹ Mivel a tinen nà, ma rah aya tə way lelibay aya cara cara bayak awan. Tinen apan ti ga ubor pə way sə do ahay, tinen sədək aya awan, sərak aya awan, tinen apan ti vad do, tinen apan ti t̄ere, tinen apan ti njəkan uda anà do ahay, tinen huwan aya awan, tinen apan ti gədan azar anà do azar awan, ³⁰ tinen apan ti ja 'am lelibay aya pə do ahay, ti nan ide anà Mbərom, ti gənahan anà do ahay, ti həran nga anà zek a tinen, ti zlapay awan aya awan, tinen apan ti pəlay nə cəved wiya sa ga ines ahay, tə dəfan apan anà bəbay a tinen ahay kabay anà may a tinen ahay sabay, ³¹ ta san way lele aya sabay, ta san pa 'am a tinen ma ja aya sabay, ta san sə pəlay do sabay, dowan a gan atan i zek wa itəbay re. ³² Aday dukwen, do ataya ta san zle, Tawrita a Mbərom kà jak pə sariya ana do ataya awan, ti njad amac. Kwa â ga nə ta san zle dəp nà, tinen apan ti ga way ataya matanan hwiya. Mə zakay a kutok nà, tinen apan ti həran nga anà do sa ga way ataya kawa ta ga nə way lele aya awan.

2

Sariya a Mbərom saa gan anà do ahay ata awan

¹ Kwa â ga nə iken waya waya, san apan aday nà, kak iken apan ki man anan mungok anà do pə ines cəna, ka man anan mungok ata nà, anà zek anak awan re, anga ki mba apan sa njad alay sa 'am sabay, bina iken a dukwen ka ga nə way a lelibay ataya re. ² Da san apan zle asanaw, kak Mbərom kà gak anan sariya anà do sa ga way matanan ataya nà, sariya anahan nə didek awan. ³ Iken do sa man anan mungok ù do pə way lelibay aya aday iken a ka ga way ataya re ata nà, ki saa tam pə sariya a Mbərom a wa nə kəkəma kəla anaw? ⁴ Adəka bay, i ga nà, tiya nə kə kədey anan sumor a Mbərom tə munapanaw anahan dəge? Kə kədey anan anga Mbərom a ngam sa gak sariya fan bay ata bidaw? A gak sumor ata dukwen, aday kà njad alay a sa yam pə ines anak ahay aday nà, ka san bidaw?

⁵ Iken nà, kurkwilen à sləmay anak inde, a nak sa yam pə ines anak bay adəka. Tə alay anak awan, a nak Mbərom à gak sariya anahan. Pə luvon sə sariya a Mbərom nà, ki ga dəcə nà, bayak awan. Anga pə luvon ata cəna, Mbərom i gan sariya anà do ahay fok tə cəved awan. ⁶ I varan anà do ahay fok nə pə way a tinen aya sa ga ata awan. ⁷ Do hinen ahay tə rəzlen à nga wa anà mer su way lele aya, aday ti gan may anà mazlaḅ a Mbərom a saa varan atan ataya awan, ti gan may anà zlangar a anahan, ti gan may anà sifa sa ndav bay ata awan. Anà do ataya kutok, Mbərom i varan atan sifa sa ndav bay ata kutok. ⁸ Əna do azar aya ite, ti vəze pə Mbərom. Do ataya ite nà, do sa ngam didek itəbay ataya awan, aday tə pərahan azar adəka nà, sa ga nə sədək a tinen ahay ataya awan. Mbərom i bəjok anan way sə mivəl anahan ahay fok pə tinen. ⁹ Matana awan, do sə sədək ahay fok, ti njad dəcə sa sa lirew. I lah pə Yahuda ahay aday do su kon azar aya kutok. ¹⁰ Aya əna, do sa ga way lele aya ite nà, Mbərom i varan atan mazlaḅ, i ngəran atan, i varan atan zay. I lah sə varan pa 'am dukwen anà

Yahuda ahay, aday anà dō su kon a azar aya re. ¹¹ Mbərom a ga mer su way anahan pə dō ahay nà, alay kərtek a wa.

¹² Dō su kon a azar ataya nà, tinen apan ti ga ines, aday ta san Tawrita itəbay. Tinen ti lize dukwen, mənjenja Tawrita ata re. Yahuda ahay ite nà, ta ga ines, aday ta san Tawrita zle. Mbərom i gan atan sariya anga Tawrita ata awan. ¹³ Dowan saa təra dō didek a pa 'am a Mbərom ta sa pak sləmay pə Tawrita nà, ibay. Si kak dowan a kə dəfak anan apan aday. ¹⁴ Dō su kon azar aya nà, ta san Tawrita itəbay. Aday dukwen, à alay azar aya nà, ta ga way tədə kawa ana Tawrita sa ja ata re. Ta gak kawa ana Tawrita sa ja ata nà, ata tə dakay anan Tawrita inde à mivel a tinen kwa abay à ga nə dowan kà jak atan 'am sə Tawrita bay dər nà, na. ¹⁵ Mer su way a tinen a sa ga ata a dakay anan nà, Tawrita inde ma ga nga awan, à mivel a tinen ahay inde, anga aday tâ san way ana Tawrita sa jan atan «gen» ataya awan. Mez si zek a tinen a a dakay anan re. Bina, alay azar dukwen, tinen a ta san zle, ta gak way lelibay awan, kabay ta gak way lele awan ata re. ¹⁶ Pə luvon a aday way ataya ti kay zek uho, Mbərom i gan sariya anà dō ahay tə alay ana Yesu Almasihu ata awan. Mbərom i ga sariya pə dō ahay anga way mi der aya à mivel inde ata awan. Ləbara mugom a nen sə təkəren anà dō ahay ata nà, a ja nə way ataya kutok.

Yahuda ahay tə dəfak anan apan anà Tawrita a bay

¹⁷ Kwanay Yahuda ahay, ki cen pa nga a kwanay həna nà, kəkəməw? Ki jen nà, kwanay Yahuda ahay, ki jen nə kə bənen Tawrita à alay inde, aday ki jen nà, kwanay dō a Mbərom ahay. ¹⁸ Ki jen nə way sa zlan à nga anà Mbərom ata dukwen, kə sənən zle coy, anga Tawrita kə dakak ikwen anan way lele aya sa ga. ¹⁹ A ga pikwen nà, ki mben apan sə bənan alay anà hurof ahay aday sə

dəvan anà dō a azar aya tinen ì ide zənzən a inde ata awan. ²⁰ Kwanay gədek a tətakan anan way anà dō bəlbəle aya, aday sə jəngan atan way anà dō gwaslay ahay aya à abayak nga inde mba ata awan. Matana awan, ki jen nə Tawrita kə dəkək ikwen anan cəved sa san way aday sa san didek ahay fok.

²¹ Əna kwanay apan ki tətakan anan anan way anà dō ahay, əna kwanay mbədek anan à nga wa sə tətakan anan way anà nga a kwanay aya awan. Ki jen nə: «Kâ ga akar bay!» Kwanay a, kwanay apan ki kəren way ahay. ²² Ki jen anà dō ahay nə: «Kâ ga mədigwed bay!» aday kwanay a, kwanay apan ki pəlen uwar ahay uho ata kəmaw? Kwanay apan ki gifen anan 'am anà dō ahay sa ga pəra, əna a zlak ikwen à nga sə kəray ahay way ahay ù doh sə pəra ataya wa kəkəma asa anaw? ²³ Kwanay apan ki həren anan nga ì zek bayak awan, anga Mbərom kə varak ikwen Tawrita anahan, əna kwanay apan ki nəsen anan Tawrita ata nə pa ma mba asanaw? Ata kə nəsen nə, sləmay a Mbərom awan. ²⁴ Mə vinde a à Deftere a Mbərom a inde nə matanan, a wa: «Dō su kon azar aya tinen apan ti nes anan sləmay a Mbərom dəgerger anga kwanay Yahuda ahay.*»

Way sə dəkək anan iken Yahuda ahay nə, agad mədəndalas bay

²⁵ Kwanay Yahuda ahay nə kə gədən mədəndalas anga sə dəkək a nə kwanay dō a Mbərom ahay. Kak kə pərihen anan azar anà way ana Tawrita sa ja matanan nə, i mak ikwen zek acəkan. Kak ki gen anan way ana Tawrita sa jak ikwen ata bay nə, ki təren kərtek a tu dō ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. Magwagway a kwanay a ibay. ²⁶ Nətiya nə, dō kə gəđək mədəndalas itəbay, aday kə bənək anan bitem anà 'am ana Tawrita a Mbərom ata

* 2:24 Capə Esaaya 52.5.

lele nà, Mbərom a i ca apan kawa dō ma gad mədəndalas a bay aday dāw? ²⁷ Anga nan kutok, dō su kon a azar aya aday tə gəɖak mədəndalas sə awan itəbay əna ti dəfan apan anà Tawrita ataya, ti sa mak ikwen anan mungok kutok asa. Anga kwanay nà, Tawrita a kwanay inde, aday kwanay apan ki gəden mədəndalas. Cəkəbay ki gen anan way mbala ana Tawrita sa ga apan 'am ata awan.

²⁸ Natiya kutok nà, sə təra Yahuda ahay didek aya nə maya anaw? Do sa gad pa zlay si zek anahan wa ata dāw? A'ay. Agad mədəndalas didek a nà, agad pa zlay si zek wa cəna coy bay. ²⁹ Əna Yahuda didek nà, dō sa gad mədəndalas à mivél inde ata awan, bina mbala ana Tawrita sa ja apan ata bay. Anga agad mədəndalas didek a nà, mbala ana Apasay a Mbərom sa gad à mivél inde ata awan. Wita dukwen, 'am sə Tawrita mə vinde avinde ata bay. Do matanan kutok cəna, saa həran nga nə Mbərom a bina, dō zəzen a bay.

3

Mer su way ana Mbərom sa ga nà, lele

¹ Izəne dōwan a i cəce: «Kak matanan cukutok nà, Yahuda ahay tə zalay dō su kon a azar aya nə ta ma kutok anaw? Agad mədəndalas a tinen ata nà, magwagway a inde asa dāw?» ² Tə didek a nà, magwagway a inde nə mənjoek bay. Mama'am aday nà, Mbərom kə varak atan anan 'am anahan à alay inde.

³ Izəne dō hinen i cəce asa: «Yahuda aya azar a tə dəfan apan anà 'am a Mbərom sabay. Aka aday, a nan sa ja kutok nà, Mbərom i ga anan way anahan sə zlapay anan ata sabay kutok dāw?» ⁴ Matanan bay! Kwa â ga nə dō ahay fok mungwalay aya awan, Mbərom nà, a gad mungwalay itəbay asanaw! Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:

«Iken Mbərom nà, ka jak 'am cəna, dō ahay fok ti san nə ka ja dīdek a hwiya acəkan.
 Dowan a kə pəlak anak cəved sə mungok dukwen, i san iken dō dīdem a hwiya.*»

⁵ Izəne dō maza awan i cəce re: «Ines a mənuko sa ga ataya, ta man zek anà dō ahay sa san Mbərom winen a ga ines itəbay. Kak matanan nà, ines a mənuko ahay ti ga mer su way lele awan. Ata, sariya a Mbərom sa gak uko ata nà, tə cəved a bay kələdaw?» Ni ja uda kawa su dō a man a aday! ⁶ Matanan bay jiga awan, Mbərom winen dō dīdek a hwiya. Bina aday i saa gan sariya anà dō sə daliyugo aya kəkəməw?

⁷ Izəne dō hala maza i cəce asa re: «Kak nen apan ni ga ines nà, ata a kay uho nə Mbərom nə dō dīdek awan, aday dō ahay ti varan mazlaḅ adəka. Əna, i go uda sariya anga nen dō sa ga ines nə pa ma asa mba anaw?» ⁸ Kəkəməw? Kak matanan nà, sa ga ines nə lele cukutok, anga sumor a Mbərom i kay ahay uho! Dō a azar ta gad upo mungwalay sa jəka: «Sa ja 'am ata nə Pol.» Dō ataya dukwen ti njad wa sariya a Mbərom.

Do mənjenja ines nà, ibay

⁹ Natiya kutok nà, mənuko Yahuda ahay, də zalay dō su kon azar aya daw? A'ay, də zalak dōwan ibay. Kawa anuno sa ja bine siwaw nà, Yahuda ahay pi zek tu dō su kon azar aya fok, ines a lavan atan nga. ¹⁰ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja aday nà:

«Dowan inde kwa kərtek dīdek a nà, ibay.

¹¹ Dowan inde kərtek sa san dīdem nà, ibay.

Dowan inde sə pəlay sa san Mbərom a dukwen, ibay re.

¹² Dō ahay fok tə mbədahak anan ləen anà Mbərom, tə tərak dō kəriya aya awan.

* ^{3:4} Ca pə Jabuura 51.6.

Dowan inde sa ga sumor kwa kærtek dukwen, ibay.†»

13 «Way sa nay uho à 'am a tinen ahay wa cæna, lelibay aya fok,

kawa way sa nay ahay à jøvay mə tæba a wa a ræbas ike ata awan.

Miresl a tinen ahay tæ mbæda nà, way sə njækan uda anà dō a azar aya awan.‡»

«'Am a tinen ahay fok nə kawa umom su kòn ahay.§»

14 «Ta ja dukwen, 'am sə tahasl dō ahay hwiya, aday 'am mi wesl aya re.*»

15 «Ta haw sa vad dō dukwen ahahaw.

16 Å man a tinen sa zla ahay cæna,

ti hæzlap way sə gæban dæce anà dō ahay bayak awan.

17 Ta san cæved sə njahay zay tæ dō ahay itæbay re.†»

18 «Tæ jæjaran anà Mbærom itæbay fok.‡»

19 Kak Deftere a Mbærom kà jak matanan cukutok nà, da san apan zle, a jan 'am ata nə anà dō a aday Mbærom a varay 'am anahan a à alay a tinen ahay inde ataya bidaw? Natiya kutok, dōwan inde kwa kærtek i mba apan sə mæman anan ines tæte sabay. Mbærom i gan sariya anà dō ahay fok. 20 Matana awan, dōwan inde saa tæra dō didek a pa 'am a Mbærom anga sə dæfan apan anà Tawrita nà, ibay. Adæka, Tawrita a jan anà dō ahay nà, ines inde aday tå san anan coy.

Do ahay ti tæra dō didek aya pa 'am a Mbærom nə kækæmaw?

21 Hæna nà, Mbærom kè tæbak anan cæved anà dō ahay sə tæra dō didek aya pa 'am anahan. Cæved a wiya ata nə tæ bænak pi zek tæ cæved sə Tawrita bay. Aya æna, Tawrita

---

† 3:12 Ca pæ Jabuura 14.1-3, 53.2-4; Gaajoowo 7.20. ‡ 3:13 Ca pæ Jabuura 5.10. § 3:13 Ca pæ Jabuura 140.4. * 3:14 Ca pæ Jabuura 10.7. † 3:17 Ca pæ Esaaya 59.7-8. ‡ 3:18 Ca pæ Jabuura 36.2.

pi zek tu do maja'am ana Mbërom ahay ta jak pë caved ata kurre way anahan. ²² Caved ata nà, natiya awan: Dowan aya të dëfak nga pë Yesu Almasihu nà, tinen ti tëra do didek aya pa 'am a Mbërom kutok. Mbërom a tëba caved ata dukwen, anga Yahuda ahay taayak bay, ëna anà do saa daf nga pë Yesu ahay fok. Anga Mbërom awan aday nà, a gëzla do ahay pi zek wa itëbay. ²³ Bina, do ahay fok ta gak ines. Ta slak së njahay à man së mazlaë a Mbërom cëncan ata bay. ²⁴ Aya ëna, Mbërom kà gak atan sumor anahan këriya awan, kè tërak atan do didek aya pa 'am anahan. A ga matanan ata dukwen të alay ana Yesu Almasihu, do së tëmay atan ahay à atahasl wa ata awan. ²⁵ Mbërom a slëny anan, anga aday à mac à yime së do ahay fok, aday mez anahan à banay puko wa ines ahay. Matanan, dëwan a kè dëfak nga pë Yesu cëna, Mbërom i pësen anan ines anahan kutok. A ga këtanan nà, anga a nan së dëkay anan në winen do didek awan. Ines së do ahay sa taa ga ataya nà, Mbërom a taa ga kawa a canan atan bay, ²⁶ a taa njahay tete kawa awan ibay. Èna hëna kutok, winen apan i dëkan anan anà do ahay nà, winen do didek awan, ta sa ga way didek awan. Aday dukwen, a nan së tëra anan do sa daf nga pë Yesu ahay, do didek aya pa 'am anahan.

²⁷ Kak matanan cukutok nà, awan a inde kè mbësakak uko aday di njad sa ga anan ti zek daw? Ibay jiga awan. Kak abay dëwan a a dëfan apan nà, anà Tawrita fok këma, ata abay i mba apan sa ga anan ti zek lele. Èna Mbërom a a tëba në caved miza awan. Caved ata nà, adaf nga pë Yesu Almasihu. ²⁸ Matanan, dë san zle way anahan, Mbërom a tëra anan do ahay, do didek aya pa 'am anahan nà, anga të dëfak nga pë Yesu, bina anga së dëfan apan anà Tawrita a Musa bay. ²⁹ Aka aday winen a nà, Mbërom së Yahuda ahay taayan këlëdaw? A'ay, winen Mbërom së do ahay këzlek, Yahuda ahay tu do su kon azar aya tëke. ³⁰ Anga

Mbørom nə winen kərtek. Kak Yahuda ahay tə dəfak apan nga, i təra atan do didek aya pa 'am anahan.[§] Matanan re, kak do su kon azar ataya tə dəfak nga pə Mbørom dukwen, i təra atan do didek aya pa 'am anahan re.*³¹ Na jak matanan nà, ata nə kədiyek anan Tawrita adəka daw? Adəka bay, nə həran nga, aday nə təra anan way lele kawa ana Mbørom a sa dəf anan ata awan.

4

Minje ana Ibərahima

¹ Həna nà, bayakuko pə bije a mənuko Ibərahima aday. Di ja nə maw? Ma sə təran anaw? ² Kak Ibərahima kə tərak do didek a pa 'am a Mbørom anga a ga mer su way lele nà, abay tiya nə i njad sə həran nga anà zek. Əna kə njadak sə həran nga anà zek pa 'am ana Mbørom bay. ³ À Deftere a Mbørom inde nà, ta ja apan nə maw? «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbørom. Anga nan, Mbørom a ca apan nə winen do didek awan.*» ⁴ Da san zle, dowan a kà gak mer su way cəna, tə haman way sə herreb anahan, bina tə varan nə magwagway bay asanaw? Wita nə way sə herreb anahan a way anahan. ⁵ Əna dowan a kə dəfak nga pə Yesu mənjenja a dəf nga pi mer su way anahan lele aya nà, Mbørom i ca apan nà, adaf nga anahan ata kə tərak anan do didek awan. Cəved a Mbørom inde sə təra anan do ahay do didek aya pa 'am anahan, aday ta 'am kəriya awan.

⁶ Bahay Dawuda a ja matana re. A ja nà, Mbørom a təra anan do sa dəf apan nga ataya, do didek aya pa 'am anahan, mənjenja a ca ide pi mer su way a tinen ata awan. Ti taslay mivel kutok. Matanan, Dawuda a wa:

§ 3:30 Yahuda ahay, tinen do ma gad mədəndalas aya awan.

* 3:30 Do su kon azar aya nà, tinen do ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. * 4:3 Ca pə Laataanooji 15.6.

⁷ «Do sa ga ines ahay ti taslay mivel,
 anga Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen ahay,
 aday kə banak patan wa atahasl a tinen ahay fok.

⁸ Do sa ga ines ahay, ti taslay mivel,

anga Mbərom i ca pə ines a tinen ahay sabay.†»

⁹ Natiya, ataslay mivel ata nà, winen mə lavay zek a anga Yahuda ahay dəkdek daw, kabay anga do su kon azar aya cite daw? Nə lahak sa ja coy asanaw: «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.‡» ¹⁰ Way ata a təra nà, siwaw? A gad mədəndalas aday daw, kabay pə dəba anahan a wa daw? Pə dəba anahan a wa bay. A sa gad mədəndalas nà, Mbərom kə tərak anan winen do didek a pa 'am anahan coy. ¹¹ Ibərahima a gad mədəndalas sə dakay anan winen kə dəfak nga pə Mbərom coy, aday Mbərom kə tərak anan do didek a pa 'am anahan coy re. Matanan Ibərahima a təra bəbay su do sa daf nga ahay aday tinen ma gad mədəndalas a itəbay ataya fok. Bina Mbərom a təra atan do didek aya pa 'am anahan kawa anahan sə təra anan Ibərahima ata awan. ¹² Aday Ibərahima, winen bəbay su do ma gad mədəndalas aya fok re, əna si ti pərahan azar anə cəved sə adaf nga ana Ibərahima à alay a aday a saa gad mədəndalas ata awan.

Way a Mbərom mə zlapan a anə do anahan ahay

¹³ Mbərom a zlapan anə Ibərahima, i varan anan daliyugo fok anə zahav anahan. Matanan kutok, Mbərom a a zlapan anan nà, anga Ibərahima kə dəfak anan apan anə Tawrita bay, əna a zlapan anan anga Ibərahima kə dəfak apan nga ata awan, kə tərak do didek a pa 'am anahan.§ ¹⁴ Kak dowan aya inde tə njadak way ata anga

† 4:8 Ca pə Jabuura 32.1-2. ‡ 4:9 Ca pə Laataanooji 15.6.

§ 4:13 Ca pə Laataanooji 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18.

sə dəfan apan anà Tawrita cəna, ata adaf nga pə Mbərom i tərà kəriya bugol, aday 'am a Mbərom sə zlapay anan ata kə tərak way kəriya re. ¹⁵ Tawrita a gəbay ahay cəna, mivel a Mbərom, bina dō ahay tə dəfan apan bay, ta gak ines. Abay Tawrita â ga ibay cəna, aga ines i ga inde sabay re.

¹⁶ Anga nan kutok, way a Mbərom sə zlapay anan ata nà, a zlapan anan nə anà dō sa daf apan nga ahay. A ga matanan ata dukwen, aday â varan atan anan way ata kəriya awan. 'Am ata mə zlapan a dukwen, anà zahav ana Ibərahima ahay fok. Zahav ana Ibərahima nà, dō sə dəfan apan anà Tawrita ahay dəkdek bay, əna dō sa daf nga pə Mbərom kawa Ibərahima ahay re. Anga winen nə bəbay a mənuko aya fok. ¹⁷ Kawa ana Mbərom sa jan anà Ibərahima, a wa: «Nə tərak iken bije sə zahav ahay bayak awan.*» Matanan Ibərahima nà, winen bəbay a mənuko pa man sə ide a Mbərom, anga winen kə dəfak apan nga. Mbərom winen dō sə varan sifa anà way ma mac aya fok, dō sə ndakay way ahay fok tə alay məgabar awan, ata awan. ¹⁸ Abay abayak nga ana Ibərahima inde pə awan sabay, əna kə dəfak nga pa 'am a Mbərom sa ja: «Wan sə kutov anak ahay ti baslay zek bay†» ata awan. Kə dəfak anan ide anahan zuhhwe pə Mbərom, kə tərak bəbay sə zahav ahay bayak awan acəkan. ¹⁹ A san zle re, ava anahan kə dəzlek bəse səkat coy, aday Saratu dukwen, i mba apan sa ga wan sabay. Kwa â ga nə zlay si zek anahan nə coy kawa ma mac awan dəp nà, adaf nga anahan pə Mbərom ata bəle a bay.

²⁰ Anga nan, kula way a Mbərom sə zlapan anan ata, kə gak anan hiyem hiyem bay. Adəka nà, adaf nga anahan kə jərahak, a ma nga sə həran nga à Mbərom. ²¹ Way inde a san zle kərtek cəna: Mbərom nə məgala anahan inde

---

* 4:17 Ca pə Laataanooji 17.5. † 4:18 Ca pə Laataanooji 15.5.

sa ga way anahan sə zlapay anan ata awan. ²² Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan. † ²³ 'Am a Deftere sa ja «Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan» ata, mə vinde nə anga Ibərahima dəkdek bay. ²⁴ 'Am ata mə vinde a anga mənuko re. Da daf nga nə pə Mbərom, winen dō sə pədfəkey anan Bahay a mənuko Yesu à wulen su dō ma mac aya wa ata awan. Aday winen a dukwen i i təra mənuko dō didek aya pa 'am anahan. ²⁵ Mbərom a mbəsak anan à mac anga ines a mənuko ahay, aday a slabakay anan anga dā təra dō didek aya pa 'am anahan awan.

5

Mbərom a zlah anan məlmal anahan tə mənuko nà, tə Yesu

¹ Matanan kutok, də təra dō didek aya pa 'am a Mbərom, anga də dəfak apan nga, aday həna kutok zay a mənuko inde tə winen anga Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

² Winen kə njadək uko cəved aday Mbərom a gak uko sumor, anga də dəfak nga pə winen awan. Tə sumor anahan ata nà, di jəra sə tavay apan nə njənjən lele. Di taslay anan mivəl, anga di i njad sə njahay à man sə mazlaḅ a Mbərom. ³ Aday asa, di taslay mivəl tə dəcə a mənuko ahay re, anga da san zle, da gak dəcə nà, di njad ngatay aday. ⁴ Ngatay aday dukwen, i təra mənuko dō ma san nga aya awan. Aday də tərak dō ma san nga aya ite, di dəfan ide anà way sa 'am. ⁵ Di dəfan ide anà way sa 'am, way sa 'am ata dukwen a njəkan uda anà dō itəbay asanaw? Anga Mbərom kə kak uko anan asan zek anahan coy ta sə varak uko ahay Apasay anahan Cəncan a à mivəl inde re.

⁶ Ayaw, à alay a mənuko bəle aya mba ata nà, Almasihu winen kə məcak anga mənuko, mənuko aday nà, dō mə

---

† 4:22 Ca pə Laataanooji 15.6.

væze aya pə Mbərom. Almasihu a mac nà, à alay ata kutok, kawa sa zlan à nga à Mbərom. ⁷ Dowan saa təma sa mac anga dō didek a natiya ca nà, ibay. Izəne anga dō sa ga way lele aya nà, dō ahay ti ngam sa mac. ⁸ Cəkəbay Almasihu a mac anga mənuko nà, à alay a mənuko dō sə ines ahay hwiya. Matanan Mbərom a kay anan ahay asan zek anahan anga nuko nà, na. ⁹ Aya, mez ana Almasihu kə varak uko cəved sə təra dō didek aya pa 'am a Mbərom. Anga nan dā san zle lele re, zek a ana Almasihu a dukwen, i i tam mənuko à mivel a Mbərom saa ga pə dō ahay ata wa re. ¹⁰ À alay a aday mənuko dō sa nan ide anà Mbərom ahay hwiya ata nà, winen kə ndəvak anan sa zlah anan məlmal tə mənuko, tə amac a wan anahan. Aka aday həna də tərak dō anahan ahay coy nà, i tam mənuko à sariya anahan saa ga ata wa, anga wan anahan kə slabakak ahay à məke wa kutok bidaw? ¹¹ Wita dəkdek cəna coy bay. Di taslay mivel re, anga ajapay a mənuko tə Mbərom, bina Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə tərak mənuko car a Mbərom ahay coy asanaw?

Minje ata ana Adama tə Almasihu

¹² Atahasl a nay ahay pə daliyugo nà, anga dō kərtek sa ga ines, winen nà, Adama. Aday ines anahan a tavakay ahay amac pə dō ahay. Dō ahay fok ti mac kutok, anga fok a tinen a ta gak ines re. ¹³ Mbərom a saa varan Tawrita anà Musa nà, ines inde pə daliyugo coy. Əna à alay a Tawrita inde fan bay ata nà, Mbərom a baslay ines a tinen ahay fan bay re. ¹⁴ Aya əna, a bənay ahay pə Adama wa hus pə Musa dukwen, amac winen apan i vad dō ahay. Kwa tinen ta gak ines kawa ana Adama dō sə væze pə Mbərom ata itəbay nà, amac kə vədak atan re.

Adama dukwen, winen kawa minje ana Yesu, dōwan a saa nay ahay ata awan. ¹⁵ Əna magwagway a Mbərom sə

varak uko tɛ Yesu ata nà, kà gak minje tɛ ines mbala ana Adama sa ga ata bay. Tɛ dídek a nà, dɔ ahay bayak a tɛ mɛcak anga ines ana Adama. Əna magwagway a Mbərom sa var kəriya tɛ alay ana Yesu Almasihu ata nà, a zalay atahasl ana Adama. Anga Mbərom kà gak anan sumor anà dɔ ahay kè zalak. ¹⁶ Magwagway a Mbərom nà, a ga minje tɛ atahasl ana Adama bay. Ines ana Adama sa ga ata nà, kè varak anan mungok coy, sariya kè bənak anan. Aya əna, sumor a Mbərom a mbasay pə ines sə dɔ ahay, kwa â ga nə ta gak ines bayak awan, aday a tɛra atan dɔ dídek aya pa 'am anahan. ¹⁷ Matanan kutok, anga ines su dɔ kərtektəkke, amac kè mbərmak alay pə dɔ ahay fok. Əna way sə zalay anan way ata tɛ sumor dukwen, a nay tu dɔ kərtektəkke, winen Yesu Almasihu. Anga winen, Mbərom kà gak anan sumor anà dɔ ahay bayan awan, a tɛra atan dɔ dídek aya pa 'am anahan. Matanan ti njad sifa sa ndav bay ata awan, aday ti ga bahay pə kərtək a tatə Yesu a kutok.

¹⁸ Natiya kutok, ines su dɔ kərtək kè gəbak ahay 'am sa ban anan dɔ ahay fok. Matanan, mer su way su dɔ kərtək lele a, kè gəbak ahay 'am sə tɛra anan dɔ ahay fok, dɔ dídek aya pa 'am a Mbərom, aday sə varan atan sifa sa ndav bay ata re. ¹⁹ Kwakwa ata nà, dɔ kərtektəkke a ngam sə dɛfan apan anà Mbərom bay. Anga nan, dɔ ahay bayak a tɛ tɛrak dɔ sə ines ahay. Matanan re, dɔ kərtektəkke a dɛfan apan anà Mbərom. Anga nan, dɔ ahay bayak a ti tɛra dɔ dídek aya pa 'am anahan.

²⁰ Tawrita a dɛzley ahay nà, anga aday ines ahay tã ma nga sə zəga pə dɔ ahay ite. Əna à man a aday ines kè zəgahak ata nà, sumor a Mbərom a ma nga sə zəga pə dɔ ahay ite re. ²¹ Kwakwa ata nà, məgala ana ines inde sa vad dɔ. Həna dukwen, sumor a Mbərom sa gan anà dɔ ahay ata nə məgala anahan inde sə tɛra atan dɔ dídek aya pa 'am anahan re. Natiya, dɔ ahay ti mba apan sa njad sifa

sa ndav bay ata awan. Ti njad anan nə tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

6

Aga baptisma nà, amac tə Yesu aday aslabakay à məke wa tə winen a re

¹ Həna kutok nà, u no sa ja nə maw? Zəgahuko anan sa ga ines aday sumor a Mbərom â zəga ite daw? ² Matanan bay re. Də takas nà, à amac wa. Anga nan, ines a lavak uko nga sabay. Aka aday di njahay i ines inde kəkəma asa anaw? ³ Da san way ata zle lele. À alay a mənuko sa ga baptisma ata nà, də japay nə tə Yesu Almasihu, aday da mac tatə winen a re. ⁴ Matanan, tə baptisma ata nà, mənuko fok də məcak tatə winen, aday ta lak mənuko tatə winen a re. Əna mazlaḅ a Mbərom nə məgala awan, a slabakay anan Almasihu à wulen su do ma mac aya wa. Natiya kutok, i slabakay ahay mənuko anga aday dā njad sə njahay tə sifa wiya awan.

⁵ Natiya, də japak tə winen à alay a mənuko sa mac tə winen ata awan. Matanan, à alay a mənuko saa slabakay à məke wa ata nà, di japay tə winen à aslabakay anahan à amac wa ata re. ⁶ Sənuko way inde aday: Anjahay a mənuko kwakwa ata nà, tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad a pə kərtek a tə Almasihu, anga aday ubor sə ines a mə japay a tə mənuko ata dukwen â lize sə coy, aday mənuko dē təra bile sə ines ahay sabay. ⁷ Natiya kutok, dowan a kə məcak cəna, winen bile ana ines sabay. ⁸ Matanan, kak də məcak tə Almasihu nà, di dəf apan nga di njahay tə sifa anga winen a re. ⁹ Almasihu a slabakay ahay à məke wa. Anga nan, da san a zle re, i naa mac sabay, anga məgala ana amac inde apan sabay. ¹⁰ Almasihu kə məcak. Amac anahan ata kə gəzlak atan pi zek wa tə ines sə coy. Həna nà, winen pə kərtek a tə Mbərom, tə sifa

awan. ¹¹ Matanan re, kə sənən zle, kwanay dukwen kə məcən, aday kə gəzlen pi zek wa tə ines. Həna nà, kwanay pə kərtek tə Mbərom tə sifa aya awan, anga kwanay mə jəpay aya tə Yesu Almasihu.

¹² Anga na awan, ines â ga pikwen məgala sabay, kə pərihen anan azar anà ubor si zek a kwanay ahay sabay. Ki məcən wanahan asanaw! ¹³ Kâ sa mbəsiken anan zek a kwanay ines â ga anan mer su way lelibay aya sabay. Gen adəka nə mer su way a Mbərom kutok, kawa dō ma mac aya ta may uho à məkə wa ataya awan. Mbəsiken anan zek a kwanay həna nà, sa ga mer su way dīdək aya kutok. ¹⁴ Sə lavak ikwen nga həna nà, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom sa gak ikwen ata kutok. Natiya məgala ana ines inde pikwen sabay.

Minje sə bile

¹⁵ Həna nà, dī ja nə maw? Sə lavak uko nga nà, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom kutok. Cəved inde sa ga way lelibay a adəka daw? A'ay! ¹⁶ Kə sənən itəbay daw? Kə tərən bile su dō aday nà, bəlaray si ki dəfen anan apan anà dowan ata awan. Kak kwanay bile ana ines ahay, ines i lagay kwanay hus à amac inde. Kak kwanay bile ana Mbərom ahay, ata Mbərom i təra kwanay dō dīdək aya awan. ¹⁷ Kwakwa ata nà, kwanay bile ana ines ahay. Ngəren anan anà Mbərom anga həna kə təmihen sə dəfan apan tə mivəl kərtek a anà atətək way a kwanay a sə sləne ata awan. ¹⁸ Abay kwanay bile sə ines ahay, əna kə təmen ahay à bile sə ines wa, aday kə tərən bile ana dīdək ahay kutok ite. ¹⁹ Nə gəba minje sə bile nà, anga aday kə sənən way a ni jak ikwen ata awan. À alay a kwanay bile sə ines ahay ata nà, kə mbəsiken anan zlay si zek a kwanay â ga mer su way lelibay aya awan. Ki gen nà, mer su way sə sədək ahay dəkdek. Həna biten dukwen, kwanay bile sə

dîdek ahay. Matanan, mbəsiken anan zek a kwanay â gan mer su way lele aya awan. Ata anjahay a kwanay i tɛra à cəncan a inde.

²⁰ Natiya kutok, à alay a kwanay bile sə ines ahay ata nà, aga mer su way lele cəna, a zlak ikwen à nga bay. ²¹ Ata, à alay ata kutok nà, ki gen nə maw? Way a sa gak ikwen waray həna biten ataya awan. À andav sə way ma ga waray ataya dukwen, amac inde. ²² Aya əna, həna kutok, kə təmen ahay à bile sə ines ata wa. Kə tərən bile ana Mbərom ahay. Anga nan, anjahay a kwanay i tɛra à cəncan a inde kutok. À andav a inde ite, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. ²³ Magwagway sə ines nà, amac. Əna way a Mbərom sa var kəriya ata nà, sifa sa ndav bay pə kərtek a tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

7

Do sa daf nga pə Yesu ahay, tə Tawrita

¹ Mərak uno ahay, way uno a ni jak ikwen ayak həna ata nà, ki sənən, anga kə sənən Tawrita zle coy. Tawrita a lavan nga anà dɔ nà, si à alay a winen tə sifa pə daliyugo mba ata awan. ² Minje nə kawa uwar. À alay a mbaz anahan inde tə sifa nà, Tawrita a ban anan pə mbaz anahan ata awan. Əna, mbaz anahan kà sak a mac ite nà, Tawrita kə mbəsakak anan ahay à 'am ana mbaz anahan ma mac ata wa. ³ Uwar kà sak a zla à mbaz hinen, aday mbaz anahan a mama'am ata ma mac a bay cəna, wita uwar ata kə gak mədigwed pə mbaz anahan ata awan. Əna mbaz ata kərtek a kə məcak cəna, 'am sə Tawrita ata inde apan sa ga mədigwed a sabay. I mba apan sa zla à mbaz hinen, kə gak ines bay.

⁴ Mərak uno ahay, kwanay həna ata dukwen, matanan. Kwanay kə jipen pə kərtek a tə Yesu Almasihu, dɔwan a sa mac anga kwanay pə dədom mə zləngad ata awan. Anga

nan kutok, kwanay dukwen kə məcen aday kə gəzlen tə Tawrita sə coy. Həna kə jipen tə Yesu, dō sə slabakay ahay à məkə wa. Matanan kutok, di mba apan sa gan mer su way lele aya anà Mbərom, i zlan à nga. ⁵ Da taa ga nà, mer su way sə ubor si zek a nuko ahay. Way ana Tawrita sa ga apan 'am ata nà, ubor si zek nə a gan may sa ga nə tinen aya awan. Way a lelibay ataya nà, tə lagay mənuko à amac inde. ⁶ Həna kutok, də gəzlak tə Tawrita, anga də məcak pə kərtek a tatə Yesu. Anga nan, di mba apan sa gan mer su way anà Mbərom tə cəved lele aday wiya awan, cəved ana Apasay Cəncan a sə dakak uko anan ata awan, bina, kawa ana mənuko sa taa ga anga də dəfan apan anà Tawrita ata sabay.

Mer su way ana Tawrita

⁷ A nan sa ja həna nə ma kutok anaw? Tawrita ata nà, way sə nes dō adəka daw? A'ay! Əna na san ines inde nà, anga Tawrita sə duko anan. Bina, abay na san ubor bay, anga na san 'am a sa jəka: «Kâ sa ga ubor bay*» ata bay. ⁸ Əna nə sləne 'am ata cəna, ines kə njadək upo cəved kutok, a ga anan mer su way ta 'am ata sə wuho ubor ahay cara cara à zek inde. Mənjəna Tawrita nà, ines a aday dukwen, winen way ma mac awan. ⁹ Bina, à alay a nen nə sənək pə Tawrita fan bay nà, nen lele njənnjan tə sifa awan. Əna na san Tawrita kutok cəna, ines kə tərək way tə sifa bugol, aday winen məgala awan. ¹⁰ Ata jumdod, nen nə məcak ite re. Anga nan kutok, 'am a abay i lagay nen à man sə sifa ata nà, a ma nga sə gəbo ahay adəka nə amac. ¹¹ Natiya Tawrita a varan cəved anà ines sə njəko uda, aday sa vad nen re.

¹² Ayaw, Tawrita nə winen way cəncan awan, aday 'am anahan a ma ja ataya dukwen, tinen way cəncan aya, way

---

* 7:7 Ca pə Gurtaaki 20.17; Tooktaaki Tawreeta 5.21.

dîdek aya, aday way lele aya re. ¹³ Aka aday way lele ata a ma nga sa vad nen asa daw? A'ay re! Əna ines a gəba way a lele ata, a ga anan mer su way sə vuro amac. A təra matanan, anga aday dā san ines nà, winen ines ata acəkan way anahan. Matanan, Tawrita a ka anan mer su way sə ines lelibay aya fok.

Ines a ka anan məgala anahan pu do zənzen awan

¹⁴ Matanan kutok, dā san zle, Tawrita aday nà, a nay ahay à alay a Mbərom a wa. Aday nen nə do zənzen awan, bile sə ines. ¹⁵ Tə dîdek a nà, way uno sa ga ata cəna, na san bay. Anga way su no sa ga ata nà, na ga bay. Way su no sa ga bay ata awan, wita nə ni ga anan kutok. ¹⁶ Kak way uno sa ga ata u zlo à nga bay nà, ata nə sənək kutok, Tawrita, winen way lele awan. ¹⁷ Matanan kutok, sa ga way lelibay ata nə nen bay. Atahasl a mə njahay a à nen inde ata sa ga anan. ¹⁸ Anga nan kutok, na san zle, awan inde lele awan à nen inde nà, ibay. Na ja nà, pə ubor si zek uno, nen do zənzen awan ata awan. Aga way lele dukwen, u zlo à nga, əna na mba apan sa ga bay. ¹⁹ Bina lele su no sa ga ata nà, na ga anan bay, aday lelibay a su no sa ga bay ata kutok, na ga adəka nà, winen awan. ²⁰ Kak way lelibay aday u no sa ga bay dukwen na ga anan cəna, sa ga awan ata dukwen, nen bay. Atahasl a mə njahay a à nen inde ata awan, sa ga way ata nə winen, nen bay.

²¹ Nga sa 'am a inde kutok: À alay a u no sa ga way lele cəna, ngazl ines a tuvo uda awan. ²² Bina, à mivel uno a inde nà, nen mə taslay mivel a sə pərahan azar anə Tawrita a Mbərom. ²³ Anga nan kutok, na ca apan nà, awan a inde lelibay a à nen inde a slabak anan vəram tə abayak nga uno sa gan may anə way lele ata awan. Natiya, nen nə tərək bile ana atahasl a mə njahay a à nen inde ata awan. ²⁴ Anga nan kutok, nə tərək do mə jəjay a sə coy. Aday

saa tam wa nen à amac ata wa hëna nà, waya kutok anaw?
²⁵ Ngëruko anan hëna anà Mbërom, anga kè tëmak nen tã alay ana Bahay a mënuko Yesu Almasihu. Natiya kutok, tã ajalay nga uno cëna, ni dëfan apan anà Tawrita a Mbërom, ëna ubor si zek uno a gan may sã përahan azar anà caved sa ga ines dëkdek.

8

Anjahay tã sifa wiya awan

¹ Matanan kutok, hëna nà, awan saa ban anan dõ ana Yesu Almasihu ahay à sariya inde nà, inde sabay. ² Anga mägala ana Apasay sa var sifa tã alay ana Yesu Almasihu ata a tëmày nen à mägala ana atahasl tã amac ata wa. ³ Tawrita ana Musa a mba apan sa tam anan dõ itëbay, anga bële sã sluwed si zek su dõ kè mbësakak anan caved a bay re. Əna Mbërom nà, a mba apan. A slënay ahay wan si zek anahan ti zek a kawa su dõ zënzen aya, aday sã tëmày nuko ì ines a mënuko ahay wa. Tã caved ata kutok, Mbërom kà gak anan sariya anà ines ì zek su dõ zënzen ata inde kutok. ⁴ A ga matanan, anga aday dâ mba apan sa ga way ana Tawrita sa ja ata awan. Bina, di dëfan apan nà, anà Apasay a Mbërom kutok, bina anà ubor si zek à mënuko sabay. ⁵ Aday nà, dõ sã dëfan apan anà ubor si zek a tinen ahay nà, ta ga way sa zlan à nga anà zek a tinen ahay. Əna dõ sã dëfan apan anà way sa zlan à nga anà Apasay a Mbërom cëna, ta ga dukwen way sa zlan à nga a cite. ⁶ Dõ sa taa bayak pë way sã ubor si zek anahan ahay cëna, a dazay nã à amac inde. Aday dõ sa taa bayak pë way sa zlan à nga anà Apasay a Mbërom ite dukwen, i i njad zay tã sifa sa ndav bay ata awan. ⁷ Dõ sa taa bayak pë way sa zlan à nga anà ubor si zek cëna, winen dõ manidë a Mbërom, anga a dëfan apan anà 'am a Mbërom bay, aday a mba apan bay

re. ⁸ Do sa ga way sa zlan à nga anà ubor si zek aday nà, i mba apan sa zlan à nga à Mbërom sabay.

⁹ Kwanay adëka nà, à alay ana mægala sè ubor si zek inde sabay, ëna à alay ana mægala sè Apasay a Mbërom, winen më njahay a à kwanay inde ata awan, kak kwanay apan ki dëfan anan apan anà ubor si zek bay nà, na. Dowan a Apasay ana Almasihu uda ibay ata nà, winen dō anahan bay. ¹⁰ Kwa â ga nê Almasihu winen më njahay a à kwanay inde, zek a kwanay nê hwiya i mac anga ines. Aya ëna, Apasay a Mbërom i varak ikwen sifa, bina kè tøren dō dïdek aya pa 'am a Mbërom. ¹¹ Mbërom a slabakay anan ahay Yesu Almasihu à mëke wa. Matanan, kak Apasay anahan ata dükwen winen më njahay a à kwanay inde nà, i slabakay ahay kwanay à mëke wa tē winen a re.

¹² Natiya kutok, mërak uno ahay, gudire inde puko. Gudire ata nà, sè ubor si zek bay, bëlaray dï ga kawa ana ubor si zek su dō zenzen a sa gan may bay. ¹³ Kak kè njihen kawa sa zlan à nga anà ubor si zek nà, ki mëcen. Aya ëna, kè mbësiken anan Apasay a Mbërom â mërođ anan ubor si zek ata nà, ki njiden sifa kutok. ¹⁴ Anga dō aday Apasay a Mbërom a lavan nga täte cëna, winen wan a Mbërom. ¹⁵ Apasay ata dükwen a tēra kwanay bile aya bay, aday i pak pikwen zlawan maza sabay. A tēra kwanay adëka nà, wan a Mbërom ahay sè coy. Aday, tē Apasay ata kutok, dē ngaman anà Mbërom nà, «Abba, Bëbay uno!» ¹⁶ Apasay a Mbërom a tē alay anahan a dëkan anan anà apasay a mënuke sa san anan nê mënuke wan a Mbërom ahay. ¹⁷ Kak mënuke wan a Mbërom ahay cukutok nà, dï njad way anahan a sè dëren anà gwaslay anahan ahay ata re asanaw! I varak uko way anahan sè varan anà Almasihu ata re. Matanan, kak dē tēmahak sa ga dëce anga Almasihu nà, dï njad sè tēma way sè mazlab anahan ataya re.

Mazlaḅ a mənuko saa njad azanaka ata awan

¹⁸ A ga upo aday nà, awan sə zlangar anan dāce a mənuko sa ga hēna ataya tē mazlaḅ a Mbərom saa varak uko azanaka ataya nē ibay. Kwa mənjoek ca! ¹⁹ Way a Mbərom sə ndakay fok dukwen, tinen apan ti ba nē luvon a aday Mbərom i kay anan ahay uho gwaslay anahan ahay fok kutok ata awan. Ta ba anan nà, ababa. ²⁰ Anga way a Mbərom sə ndakay fok tē tərak way kəriya aya awan. A nan atan sə tēra matanan cara bay. Mbərom a sa ga atan adəka*, anga aday tā daf idē ²¹ pē luvon a aday i sa tēmay atan ahay à bile sə way saa wuslay ataya wa kutok. Ti japay tē wan anahan ahay à mazlaḅ anahan ata inde, à barbarar inde kutok ite. ²² Da san zle, kwa ahay à dālen a wa, hus ahay biten nà, daliyugo a fok winen à dāce inde, kawa uwar i sa wahay bəse coy ata awan. ²³ Əna daliyugo a anan taayan dəkdek bay. Way ana Apasay a Mbərom sə varak uko mətəkwe ataya fok, ti njahay nē matanan. Di dāfan idē anà luvon a aday Mbərom i tam mənuko à dāce wa, aday di tēra wan a Mbərom ahay sə dīdek a coy ata kutok. ²⁴ Abay aday dē tēmak coy bidaw? Əna dē canan fan bay, di dāfan idē mba. Way aday kē canak anan tē idē coy ata nà, way ata nē kē dāfan idē adadaf mba daw? Wita, dōwan a ngaman adāfan idē sabay! ²⁵ Aya əna, kak di dāfan idē anà way hēna dē canak anan fan bay ata nà, di ba ababa.

²⁶ Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nē bāle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə rāke way a pē Mbərom a wa tətibay re. Apasay Cəncan a tē alay anahan, a gan amboh anà Mbərom tē mēgala anahan a tēke, à yime a mənuko inde. Do zənzen i mba apan sa ga kətanen bay. ²⁷ Mbərom a ca idē aday nà, à mivēl inde. A san way ana

* 8:20 Ca pē Laataanooji 3.17.

Apasay Cəncan a sa gan may ata zle. Anga Apasay Cəncan a a cəce nə way kawa sa zlan à nga à Mbərom vərre à yime a mənuko dō a Yesu ahay inde.

²⁸ Da san zle asanaw! Do sə pəlay Mbərom tə mivəl kərtek a aday Mbərom a ngaman pi mer su way anahan ata nà, kwa sə təra nə ma ma fok cəna, Mbərom a təra anan way sumor a anga dōwan ata awan. ²⁹ Mbərom a lah sə walay wa dō anahan ahay nà, kwa həna kabay, aday kà gak atan nga anga aday tã ga minje ta wan si zek anahan awan. Ata Almasihu i təra murkwaya sa wan anahan ahay fok. ³⁰ Do a aday Mbərom sa lah sə walay atan ataya nà, kə ngamak atan kurre re. Do anahan a sə ngaman atan ataya nà, kə tərak atan dıdek aya pa 'am anahan re. Do anahan a sə təra atan dō dıdek ataya nà, kə varak atan mazlaḅ coy re.

Awan saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, ibay

³¹ Həna nà, dı ja nə ma asa anaw? Kak Mbərom winen tə mənuko nà, saa mba apan sə mbasay puko nà, waya asa anaw? ³² Wan si zek anahan a dıkwən, kə təmək anan à 'am sə dəcə wa bay, əna a varan anan anà dō ahay aday tã vad anan anga mənuko fok. Matanan, i varak uko way azar aya fok kəriya pə kərtek a ta wan ata re. ³³ Saa mba apan sa zlah puko asa nà, wayaw? Sə təra mənuko dō dıdek aya pa 'am anahan nà, zek a Mbərom a sə walay mənuko ata awan. ³⁴ Waya saa mba apan sa ban mənuko anga dā gak ines asa anaw? Yesu Almasihu ta nga anahan a kə məcak, kə slabakak ahay à məke wa, aday həna winen mə njahay a à alay puway a Mbərom. Winen apan i gan amboh anà Mbərom anga mənuko. ³⁵ Kak matanan cukutok nà, ma saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa kutok anaw? Dəcə ahay dāw? Ajalay nga dāw? Aban mbiyed sə dō ahay asa dāw? Atə may tə mətawak dāw? Mərava sə amac

tə maslalam daw? Awan a inde saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek ana Almasihu a nə ibay!

³⁶ Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:

«Manay pə cəved sə amac sasidew a nà, anga iken.

Ta ga alay tə manay nà, kawa təman sə waslay ahay.†»

³⁷ À mamasl sə way ataya inde fok kutok, di njad mægala sə mbasay, anga Almasihu, do sə pəlay nuko, i varak uko mægala anahan. ³⁸⁻³⁹ Anga nan, na san zle lele, awan inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, inde sabay. Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Matanan, kwa amac, kwa sifa adəka, kwa maslay a Mbərom ahay, kwa setene ahay, kwa way sə təra à alay a həna ata awan, kwa way saa təra à alay a saa nay pa 'am azanaka ata awan, kwa do sə mægala ahay, kwa mægala sə bagəbaga mburom ahay, kwa mægala sə məke ahay, kwa way a Mbərom mə ndakay azar aya fok, awan a inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom cəna, ibay!

9

Mbərom kə walak anan Isəra'ila ahay

¹ Way a ni ja həna ata nà, winen way didem awan. Nen do a Yesu, na gad mungwalay bay. Apasay Cəncan a a jan anà mez si zek uno a dukwen, 'am a anan nà, didək awan. ² Mivel uno ma rah a nə tə mugo, aday nen à dəcə ahay inde nə pac pac, ³ anga Yahuda ahay, do sə zahav uno ahay. Abay à ga zek nà, suwan Mbərom à laray nen à bahay anahan wa, anga aday Yahuda ahay tã njad sifa. Nen nà, mē gəzla pi zek wa tə Yesu Almasihu. ⁴ Tinen nà, wan sə Isəra'ila ahay. Mbərom kə tərak atan wan anahan aya awan. Kə dakak atan anan mazlaḅ anahan, kə

† 8:36 Ca pə Jabuura 44.23.

banak 'am tē tinen, kē varak atan Tawrita, 'am anahan. Kē ðakak atan anan cæved sē hēran nga lele awan, kē zlapak i varan atan way lele aya bayak awan. ⁵ Kē varak atan Ibērahima, Isiyaku aday Yakob tē gwaslay anahan ahay bije a tinen ahay, aday Almasihu ðukwen, pē sluwed si zek nà, wan sē kutov a tinen awan. Almasihu a aday ðukwen, winen Mbērom, winen pa nga sē way mē ndakay aya fok. Zambaduko anan pa sē viyviya awan. Amen!

Wan a Mbērom ðidēm aya awan

⁶ Way a Mbērom a sē zlapay anan ata kē tērak awan kēriya bay re. A'ay, əna wan sē Isēra'ila ahay tē tērak ðo ana Mbērom ðidēm aya fok bay. ⁷ Aday wan sē kutov ana Ibērahima ahay tē tērak wan anahan ðidēk aya fok bay re, bina Mbērom a jan nà: «Ki njad wan sē kutov ahay nē tē Isiyaku.*» ⁸ 'Am ata a nan sa ja nē maw? Wan mē wahay aya à kutov su ðo zēnzen ata wa cēna, tē tērak wan a Mbērom ahay anga bēbay tē may a tinen ahay bay. Tē tērak wan a Mbērom ahay nà, anga Mbērom a sē zlapay anan ata awan. ⁹ 'Am a Mbērom a sē zlapay anan ata nà, hēna: «I va daz cēna, ni may ahay, aday Saratu i njad wan.†» ¹⁰ Wita cēna coy bay re. Cuko pē Rēbeka ite. Kē wahak anan muwsa ahay anà bije a mēnuko Isiyaku. ¹¹⁻¹³ Rēbeka a kē wahak anan muwsa anahan ataya fan bay nà, gwaslay ataya ta gak awan fan bay. Â ga nē mer su way lele aya awan, â ga nē mer su way lelibay aya awan ðukwen, tē wahak atan sa ga awan fan bay. Â alay ata nà, Mbērom kà jak anan anà Rēbeka coy, a wa: «Wan zek mēduwen a i gan mer su way anà wan zek cæðew awan.‡» Deftere a Mbērom kà jak pē muwsa ataya, a wa: «Nē gəbak

* 9:7 Ca pē Laataanooji 21.12. † 9:9 Ca pē Laataanooji 18.10-14. ‡ 9:11-13 Ca pē Laataanooji 25.23.

Yakob, aday nə larak anan Isuwa.[§]» A təra matanan anga sə dəkay anan nà, Mbərom a walay dō nə pə way sa zlan à nga anà winen, bina pi mer su way su dō zənnen a bay.

¹⁴Həna nà, dī ja nə ma kutok anaw? Mbərom kà gak mer su way tə cəved a sabay cukutok dāw? Matanan ata bay re.

¹⁵A jan anà Musa nà: «Ni gan sumor nà, anà dōwan a aday u no sa gan sumor ata way anahan. Sû go ì zek wa cəna, dōwan a u no û go ì zek wa ata awan.*» ¹⁶Kawa sa ja kutok nà, Mbərom a gan sumor anà dō nà, anga a nan anà dōwan a bay, kabay anga mer su way ana dōwan ata bay, əna anga sumor ana Mbərom a way anahan. ¹⁷À Deftere a Mbərom inde dūkwen, Mbərom a jan anà Firawna, a wa: «Na daf iken bahay a à Misra nà, anga aday ni ka anan məgala uno tə iken, pə iken a re, anga u no sa ndar anan sləmay uno anà dō sə daliyugo ahay fok.†» ¹⁸Matanan acəkan, a ca ike, Mbərom a gan sumor anà dōwan awan, kawa sa nan, aday a kuran anan nga anà dō hinen dūkwen kawa sa nan.

Mivel a Mbərom sa ga tə sumor anahan sa ga ite

¹⁹Hinahibay nà, ki jen asa: «Kak matanan cukutok nà, Mbərom a gafan 'am anà dō ahay pə ines angamaw? Way ahay fok tə təra dūkwen, kawa sa zlan à nga asənə, ines sə dō ahay uda nə wuraw?» ²⁰Matanan, iken a aday nə waya saa vad uway pa 'am tə Mbərom a kəlanaw? Həna nà, way ma han a nə i mba apan sa jan anà dō sa han anan: «Ka sa han nen kawa həna anan angamaw?» tətə dāw? ²¹Do sa han səngəle nà, məgala anahan inde pə dudō aday sa han anan way ahay kawa sa nan bidaw? I han səngəle tə dudō ata awan, aday i han anan jugwire tə dudō a mə mbəsak ata re.

§ 9:11-13 Ca pə Malakiya 1.2-3. * 9:15 Ca pə Gurtaaki 33.19.

† 9:17 Ca pə Gurtaaki 9.16.

²² Mer su way a Mbərom a dukwen, kətanani! A nan do ahay tã san nə winen tə mivəl a anga tinen, aday winen Ba Məgala re. Aya əna, kə ngəmak sə səmen anə do sə jənan pə mivəl, aday abay ti lize ataya acəkan. ²³ A nan anə Mbərom nə, do ahay tã san mazlaḅ anahan nə məduwen awan, aday i gəzla anan tə mənuko anga a nan sa gak uko sumor. A walay mənuko pa 'am kurre, anga aday dā njad mazlaḅ anahan. ²⁴ Mənuko do a Mbərom mə ngamay aya awan. Əna kə ngamak do ahay à wulen sə Yahuda ahay wa dəkdek bay. Kə ngamak anan anə do ahay à wulen su do su kon a azar aya wa re. ²⁵ Mbərom a kà jak 'am ata tə dungo ana do maja'am anahan Hose'a, a wa:

«Dowan aya aday abay tinen do uno ahay bay ataya awan, həna ni ngaman atan do uno ahay kutok.

Dowan aya aday abay nə pəlay atan itəbay ataya awan, həna ni pəlay atan kutok.‡»

²⁶ A ja asa, a wa:

«Û kon a aday do ahay ta ja nə, tinen do uno ahay itəbay ataya dukwen, à man ata acəka, ti ngaman atan wan ana Mbərom didek aya kutok, winen bahay sə sifa.§»

²⁷ Do maja'am a Mbərom Ezaya dukwen kà jak pə Isəra'ila ahay, a wa:

«Kwa abay Isəra'ila tē wasay nə kawa wiyen sə zliinder, saa tam nə, do ahay fok bay, əngal a mənjoek ca.

²⁸ Mbərom Fetek i ga sariya pu do sə daliyugo ahay anga anga sə coy.*»

²⁹ Ezaya ata kərtek a kə lahak sa ja:

«Abay Mbərom Ba Məgala â mbəsakak uko zahav mənjoek bina,

---

‡ 9:25 Ca pə Hose'a 2.1-3. § 9:26 Ca pə Hose'a 2.25. * 9:28 Ca pə Esaaya 10.22-23.

də tərak kawa dō sə Sodoma tə Gomora.†»

Isəra'ila ahay tə sənək cəved sa tam didek a bay

³⁰ Lele həna juko nə kəkəma asa anaw? Do su kon a azar ataya tə njadak sə təra dō didek aya pa 'am a Mbərom anga tə dəfak nga pə Yesu. Aday abay tə pəlak sə təra dō didek aya bay re. ³¹ Yahuda ahay ite nà, tə pəlak sə təra dō didek aya ta sə dəfan apan anà Tawrita, əna tə njadak a cəved a bay. ³² Angamaw? Anga tinen tə bayak cəna ti njad anan ta sə dəfan apan anà Tawrita ti mer su way, bina ta sa dəf nga pə Mbərom a bay. Anga nan, tə slahak pu kon sə hawan saray ù dō ata awan. ³³ À Deftere a Mbərom inde nà, Mbərom a ja pu kon ata, a wa:

«Cen apan, ni dəf kon sə hawan saray anà dō ahay à Urəsalima,
kon sə slahay dō ahay.

Aday dō kə bənək alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.‡»

10

¹ Mərak uno ahay, na gan amboh anà Mbərom tə mivel kərtek a nà, u no nə Yahuda ahay tã njad sa tam ite.

² Ni mba apan sa ja həna dukwen, tinen apan ti rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà Mbərom nə cekərkərre, əna mənəna asan wa way mə cəde ide aya awan. ³ Tə sənək sa jəka Mbərom i təra anan dō ahay dō didek aya pa 'am anahan kəkəməw nà, tə sənək bay. Tə pəlay sə təra dō didek aya nà, tə cəved si mer su way dəkdək. Matanan, tinen tə mbərzlak a wa way sa nan à Mbərom. ⁴ Kwa pə ana Almasihu sa nay ahay wa nà, məgala ana Tawrita kə ndəvak coy. Natiya, kuwaya dōwan a kə dəfak apan nga cəna, Mbərom i təra anan dō didek a pa 'am anahan.

---

† 9:29 Ca pə Esaaya 1.9; Laataanooji 19.23-28 re. ‡ 9:33 Ca pə Esaaya 28.16.

Mbërom i tam anan do sa daf nga pë Yesu ahay fok
⁵ Musa a ja 'am pë caved sə tëra do didek a të Tawrita nà, a wa: «Do sə dëfan apan anà 'am ana Tawrita nà, i njad sifa në të winen awan.*» ⁶ Əna caved sə tëra do didek a anga sa daf nga pë *Mbërom* nà, cara. Deftere a *Mbërom* a wa: «Kâ sa ja bay: “Waya sa ján à mburom anaw?†”» Kawa sa ja nà, i ján saa ngaman anà Almasihu aday i dazay anan në wayaw? ⁷ «Kâ sa ja bay: “Waya saa dazay à mæke inde anaw?‡”» Kawa sa ja nà, waya saa zlëzlamay anan Almasihu à mæke wa pë cakay sə mäsinde ahay wa anaw? ⁸ Musa a ja në kækëma kutok anaw? A wa: «'Am a *Mbërom* winen bënë të iken! Winen à 'am anak inde, à mivël anak inde re.§» Wita nà, lëbara sa 'am a hëna manay apan mi dakay anan pë caved sa daf nga pë *Mbërom* ata kutok. ⁹ Ki mba apan sa ja pa 'am sə do ahay fok, Yesu nà, winen Bahay anak tëtë daw? Kë tëmahak aday kë dëfak apan nga nà, *Mbërom* kë slabakak anan ahay à mæke wa daw? Kak matanan nà, ata ki tam coy kutok. ¹⁰ Bina kak kë dëfak nga pë Yesu à mivël anak inde nà, ki njad sə tëra do didek a pa 'am a *Mbërom*. Aday kak ki dakay anan pa 'am sə do ahay, Yesu winen Ba Mëduwen nà, *Mbërom* i tam iken acëkan. ¹¹ Anga Deftere a *Mbërom* a ja nà: «Do kë bënak alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.*» ¹² Caved sa 'am ata nà, anga do ahay fok: anga Yahuda ahay, aday anga do su kon a azar aya re. Anga awan sə gëzla atan pi zek wa, ibay. Bahay a mënuko nà, winen Bahay sə do ahay fok. A gan sumor anà do sa daf nga pë slëmay anahan ahay nà, fok. ¹³ Kawa ana Deftere a *Mbërom* a sa ja kutok: «Kuwaya dëwan a kë dëfak nga pë slëmay ana *Mbërom* Fetek cëna,

* 10:5 Ca pë Farillaaji Lewiŋko'en 18.5. † 10:6 Ca pë Tooktaaki Tawreeta 30.12. ‡ 10:7 Ca pë Tooktaaki Tawreeta 30.13. § 10:8 Ca pë Tooktaaki Tawreeta 30.14. * 10:11 Ca pë Esaaya 28.16.

i tam.†»

Cøved sə dakay anan ləbara mugom awan

¹⁴Ti njad sə həran nga anà Mbərom a aday tə dəfak apan nga bay ata nà, kəkəməw? Kak aday kula tə slənek anan ləbara a bay nà, ti njad sa dəf apan nga nə kəkəməw? Aka aday kak dōwan a kə təkəkək atan anan bay nà, ti sləne kəkəməw? ¹⁵Kak dō ma slan a ibay nà, waya saa təkər 'am ata anaw? Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Saa rəba kawa saray su dō sə dakay anan ləbara mugom ataya nə maw?‡» ¹⁶Əna saa təma anan ləbara mugom ata nə dō ahay fok bay. Do maja'am a Mbərom Ezaya kà jak, a wa: «Ba Məduwen, waya sa dəf nga pa 'am a manay anaw?§» ¹⁷Matanan, dō kə dəfak nga dukwen, anga ba kə slənek ləbara ana Yesu Almasihu. Aday dōwan kə slənek ləbara anahan dukwen, anga dō inde kə təkəkək anan anan.

¹⁸Kak matanan cukutok nà, ni cəce aday: Isəra'ila ahay nà, tə slənek anan ləbara a anan itəbay kələdaw? Tə slənek, bina Deftere a Mbərom kà jak, a wa: «Tə slənek dungo ana dō maslan uno ahay pu kon pu kon fok.

'Am a tinen a kə dəzlek hus pə magaga sə daliyugo.*»

¹⁹Kak matanan asəna, ni cəce asa re, Isəra'ila ahay tə sənək anan 'am ata bidaw? Mbərom kə mbədahak apan kurre tə dungo a Musa, a wa:

«Ni slabak anan sərək a kwanay pu kon kəriya awan.

Ni njak kwanay pi zek aday ki gen mivəl pu kon a aday dō anahan aya ta san awan bay ata awan.†»

²⁰Ezaya dukwen kə jəjarak bay, a wa:

---

† 10:13 Ca pə Yoo'el 3.5. ‡ 10:15 Ca pə Esaaya 52.7. § 10:16 Ca pə Esaaya 53.1. * 10:18 Ca pə Jabuura 19.5. † 10:19 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.21.

«Mbërom a ja nà: “Sa njad nen nà, dōwan aya aday tē pēlak nen bay ataya awan.[‡]”
Na kan zek dukwen, anà dōwan aya aday tē cēcihek nen a bay jiga ataya awan.[‡]»

²¹ Aday pē Isēra'ila ahay ite nà, Mbërom a wa:
«Hway, nen apan ni ba sa kan alay anà dō uno ahay.
Əna dōwan ataya nē tē dēfo apan bay,
ta ma nga sē vōze upo adēka.[§]»

11

Isēra'ila ahay ta gan ì zek wa anà Mbërom

¹ Matanan kutok, ni cēce way inde kērtēk aday: Kak matanan cukutok nà, a nan sa ja nà, Mbërom kē larak anan Isēra'ila ahay dāw? Matanan bay! Anga nen a ta nga uno dukwen, nen Isēra'ila ahay. Nen mē wahay a pē dala mbak ana Benyamin, zahav ana Ibērahima. ² Mbërom kē larak anan dō anahan Isēra'ila ahay bay, winen a sē walay atan kwakwa. Bina kē sēnen way ana Deftere a Mbërom sa ja pē Eliya ata zle asanaw. Eliya winen apan i yiman anà Mbërom anga Isēra'ila ahay, ³ a wa: «Mbërom Fetek, dō anaya tē vōdak anan dō maja'am anak ahay, tē mbēzlak anan man sē gēdan dūngo anà way a manay ahay anga iken ataya awan. Mē mbēsak a sē pērahak azar nē nen a taayak. Aday hwiya a nan atan sa vad nen a re.*» ⁴ Zek a Mbërom awan, a mbēdahan apan nē kēkēmaw? A jan nà: «A'ay, iken taayak bay! Nē lavak anan zek tu dō uno ahay inde mbulo cūwē, tinen apan ti pēruho azar, tē dukwek anan gērmec ù vo anà Ba'al itēbay.[†]» ⁵ Hēna ata dukwen, matanan re. Mbërom kē lavak anan zek tu dō ahay inde mē walay aya à wulen sē Isēra'ila ahay wa hwiya anga

[‡] 10:20 Ca pē Esaaya 65.1. [§] 10:21 Ca pē Esaaya 65.2. * 11:3 Ca pē 1 Laamiibe 19.10, 14. [†] 11:4 Ca pē 1 Laamiibe 19.18.

sumor anahan. ⁶ Kak Mbərom kà gak atan sumor sə walay atan, a walay atan anga mer su way a tinen ahay bay, əna anga sumor anahan. Kak matanan bay cəna, wita i təra magwagway a tinen kutok, bina sumor a Mbərom sabay.

⁷ Ata həna nə kəkəma kutok anaw? Way ana Isəra'ila ahay sə pəlay ata nà, tə njadak anan fok bay! Sa njad anan way ata cəna, dō a Mbərom sə walay à wulen a tinen wa ataya awan. Zek məduwen su dō a tinen aya tə kurak anan nga a tinen ahay. ⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja:

«Zek a Mbərom a sa ga aday t̄a san awan bay.

Kə tacak atan anan idē,

kə dəngəzlak atan anan sləmay.

Hus biten tinen hwiya matanan.‡»

⁹ Dawuda dukwen a ja patan, a wa:

«Way sa pa sə azar uko a tinen ahay â təran atan kawa
balay sa mbazl anan way sə kibe ahay,
t̄a slahay anan, aday Mbərom â kəta atan.

¹⁰ Mbərom â hufof atan, aday t̄a canan idē kula sabay,

â ga atan alay aday mivel a tinen â ndəroḅ.§»

¹¹ Matanan həna, ni cəce way maza awan asa: Saray a sə dəcən anà Isəra'ila ahay ata nà, kə slahak anan à məndak fok acəkan kutok d̄aw? A'ay! Əna anga ines a tinen, dō su kon azar aya tə njadak cəved sa tam pə cakay ana Mbərom kutok. A ga anan matanan aday Isəra'ila ahay t̄a ga sərak pu dō su kon aya azar ataya awan. ¹² À alay ana Isəra'ila ahay sa ga ines ata nà, Mbərom kà gak anan lele anà dō su kon azar aya pə daliyugo. Isəra'ila ahay tə slahay cəna, dō azar aya ta njad z̄lile à alay a Mbərom wa. Kak Mbərom kà gak anan lele anà dō azar aya anga Isəra'ila ahay sə dəfan

---

‡ 11:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 29.3; Esaaya 6.10. § 11:10 Ca pə Jabuura 69.23-24.

apan sabay ata nà, Isəra'ila ahay fok ta sak a may ahay pə cakay anahan a asa nà, sumor anahan i zalay re bidaw?

Mbərom a tam anan dō su kon azar aya nə kəkəməw?

¹³ Həna ni jak ikwen anà kwanay dō su kon azar aya awan. Nə tərak dō maslan ana Mbərom pə cakay a kwanay dō su kon azar aya awan. Anga nan, na ca pi mer su way ata dukwen, mer su way lele cəvedabay. ¹⁴ U no nà, dō su kon uno aya dukwen tē cuno matanan, aday tē ga pikwen sərak, anga aday Mbərom â tam wa dō a tinen aya əngal ti mer su way uno ata cite. ¹⁵ À alay ana Mbərom sa lar anan Isəra'ila ahay ata cəna, a zlah anan məlmal anahan tu dō su kon aya azar a pə daliyugo fok kutok. Aday à alay azanan kə təmahak atan maza nà, saa təra nə ma asa anaw? Ataslay mivəl i ga inde, anga dō ma mac aya ti njad sifa wiya awan.

¹⁶ Kak tə varak anan anan pen mama'am a anə Mbərom nà, pen a ma laḅ ata azar a fok dukwen ana Mbərom a re.* Kak tə varak anan anan sləlay si sé ahay anə Mbərom nà, alay si sé dukwen anahan aya re. ¹⁷ Alay si sé zahav a azar aya tə gəḁak atan aday tē tapak ayak uda alay si sé sə kiḅe à yime aya inde. 'Am ata a ja nə pə kwanay dō su kon azar aya ata awan. Way ana Isəra'ila ahay sa taa təma lele aya à alay a Mbərom wa ata nà, saa təma atan həna nà, kwanay kutok. Ki təmihen anan nə kawa alay si sé sə təma way pə sləlay si sé wa ata re. ¹⁸ Anga nan kutok, kâ sa kəḁiyen anan alay si sé mə kəkəl ataya bay. Ki həren anan nga ì zek kəriya nə angamaw? Kwanay adəka nà, alay si sé ahay dəkdek, məgala ana alay si sé cəna, à sləlay aya inde. Bina, məgala ana sləlay a nay à alay si sé wa adəka bay.

¹⁹ Izəne dō inde à wulen a kwanay i ja: «Abay Mbərom a a kəkəl anan alay si sé ataya nà, aday i tapay uda nen a

* 11:16 Capə Limle 15.19-21.

kutok bidaw!»²⁰ Acəkan, Mbərom a patay atan wa, anga aday i tapay uda iken! Əna Mbərom a patay atan anga tə dəfak apan nga bay, aday a tapay uda iken dukwen, anga kə dəfak apan nga kutok. Kê həran nga anə zek adəka bay, jəjaran à Mbərom bugol. ²¹ Anga kak Mbərom kə patak anan Isəra'ila ahay, tinen alay si sé zahav awan ata nà, a ga apak kutok nà, i patay iken ite sabay, kak kə mbəsakak sa dəf apan nga nà, na daw? Iken adəka nə mə tapay a nə atapay!

²² San anan kutok aday, Mbərom nà, winen dō sumor awan, əna winen zizək re. Winen zizək tu dō mə slahay a pə cəved anahan wa ataya awan, əna pə iken ite kutok nà, winen dō sumor awan, kak iken apan ki pərahan azar hwiya nà, na. Kak matanan bay, i i patay iken a re. ²³ Yahuda ataya dukwen nà, kak tə dəfak apan nga maza dukwen, i ma atan pə dədazl a tinen kwakwa a re. Anga məgala anahan nà, inde sə tapay atan maza awan. ²⁴ Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya nà, kwanay kawa alay si sé sə kibe ataya kutok. Tə gəday anan à kibe wa, ta naa tapay anan pi sé sə agay ata awan. Kak Mbərom a ga way ma da 'am a kətanən ata nà, i mba apan sa ma anan Yahuda ahay à man a tinen inde sabay kələdaw, tinen aday nə alay si sé ata didek aya awan?

Yahuda ahay ti i may ahay pə cakay ana Mbərom mba

²⁵ Mərak uno ahay, u no nà, sənen anan way a mi dər a anan lele, aday kê həren anan nga anə zek ahay bay. Bina, Isəra'ila ahay əngal a nan atan sa dəf nga pə Mbərom bay, anga mivəl a tinen mə kuray aya awan. Ti naa mbəda mba, əna dō su kon azar aya Mbərom sə walay atan ataya tē mbəda apan 'am fok aday. Ata Isəra'ila i dəf nga pə Mbərom kutok. ²⁶ Natiya Mbərom a i tam anan zahav sə Isəra'ila ahay fok cite. Mə vinde à Deftere inde, Mbərom a wa:

«Dowan a saa tam anan dō ahay ata nà, i nay ahay à Urəsalima wa.

I pəse anan huwan ana wan a Yakob ahay fok.

²⁷ Həna anan nà, 'am uno sa ban tə tinen à alay a ni pəsen atan anan ines a tinen ahay ata awan.†»

²⁸ Yahuda ahay tə təra dō manide ana Mbərom ahay, anga ta ngam sə təma ləbara mugom ata bay. Natiya kutok, kwanay dō su kon azar aya ata awan, ki mben apan sa zla à bahay anahan inde. Aya əna, Mbərom kə walak atan i pəlay atan hwiya, anga kə zlapak anan anà bije a tinen ahay. ²⁹ Mbərom kə ngamak anan anà dowan a aday kə zlapak anan, i varan way nà, i təra nə hwiya kawa anahan ata awan. Mbərom a mbədahan anà 'am bay. ³⁰ Kwanay dō su kon a azar aya ata dukwen, à alay a inde nà, kə dəfen anan ahay apan anà Mbərom a cara dāw? Əna həna ki gen anan ì zek wa, anga Yahuda ahay dukwen tə dəfak anan apan bay. ³¹ A təra tə tinen Yahuda ahay dukwen matana re. Həna ti dəfan apan anà Mbərom bay, aday Mbərom kə gak ikwen sumor à yime a tinen inde kutok. Ata aday, tinen ti yam pə ines a tinen, aday tã gan ì zek wa anà Mbərom ite. ³² Matanan, Mbərom kə varak anan cəved anà kuwaya anga aday à dəfan apan anà Mbərom bay ata way anahan. Ata aday dō ahay ti gan ì zek wa dukwen, fok a tinen a kutok.

Mazlaḅ a Mbərom

³³ Tə didem a, sumor a Mbərom nà, məduwen awan. Asan way anahan kə zalak dō ahay fok, aday a san way ahay nə fok. Way anahan sə bayak dukwen, dowan a san sə dakay anan tətibay. Dowan sə gəzlan alay anà cəved anahan ibay fok re. ³⁴ Deftere a Mbərom a ja nà:
«Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw?

† 11:27 Ca pə Esaaya 59.20-21.

Dowan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.†»

³⁵ «Wayə sə varan way aday i tərən gudire à Mbərom anaw?§»

³⁶ Sə ndakay anan way ahay fok nə Mbərom.

Way ahay fok à alay anahan inde,

aday ti ga inde dukwen anga winen.

Do ahay t̄ə varan mazlaḅ anà Mbərom pa sə viyviya awan!
Amen.

12

Anjahay ana do si mer su way ana Mbərom

¹ Mərak uno ahay, Mbərom kà gak uko sumor nə bayak awan. Anga nan, nə cəce pikwen wa həna kutok nà, viren anan anan nga a kwanay anà Mbərom, kawa way sə do ahay sə varan anà Mbərom tə sifa aya ata awan. Tərən do ma ga nga aya anga Mbərom. Ata nà, i zlan à nga anà Mbərom a kutok, aday ki həren anan nga tə d̄id̄em awan.

² K̄i gen kawa do sə daliyugo ahay bay. Adəka bay, mbiken anan miv̄el a kwanay anà Mbərom à mbəda anan, ta sə varak ikwen abayak nga wiya aya awan. Ata nà, ki sən̄en way ana Mbərom a sa gan may ata kutok: way sərom aya awan, way sa zlan à nga, aday way lele aya kutok.

³ Nen nà, Mbərom kà gak uno sumor, kə tərak nen do maslan anahan. Anga nan, nen apan ni jak ikwen fok, na wa: K̄ə həren anan nga anà zek bay. Sən̄en adəka nà, nga a kwanay aya awan. Cen pə m̄əgala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan aday. Ki sən̄en kutok, kwanay pə cəved a Mbərom nə kəkəməw.

⁴ Zek su do nà, kərtek, əna hawal aya inde apan dukwen bayak awan, kuwaya ti mer su way anahan cara. ⁵ Tə mənuko həna dukwen, matanan. Mənuko bayak awan, əna mənuko zek kərtektəkke, anga mənuko mə japay aya

---

† 11:34 Ca pə Esaaya 40.13. § 11:35 Ca pə Ayuba 41.3.

tə Yesu Almasihu, aday mənuko fok mə japay aya pi zek re.

⁶ Mbərom kə varak uko məgala ahay nə cara cara, kawa sa zlan à nga anà winen awan. Natiya, kuwaya â ga anan mer su way tə way ana Mbərom a sə varan ata awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə ma anan 'am anahan awan, ma anan kawa anahan sə varak anan məgala ata kutok. ⁷ Kak Mbərom a varak nə məgala sa man zek anà dō ahay, man atan zek. Kak Mbərom a varak məgala sə tətakan anan way anà dō ahay, tətakan atan anan. ⁸ Kak Mbərom a varak nə məgala sə varan gədan anà dō ahay, varan atan gədan. Kak Mbərom a varak məgala sa varan way anà dō mətawak aya awan, varan atan tə mível kərtek awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə njahan pa 'am wa anà dō ahay, njahan atan pa 'am wa tə mível kərtek awan. Kak Mbərom a varak məgala sa gan sumor anà dō ahay nà, ga anan tə ataslay mível awan.

⁹ Pəlen dō a azar aya tə mível kərtek awan, aday tə təbəlem dəkdek bay. Way lelibay aya cəna, kə ngəmen bay. Pəlen nə way lele aya awan. ¹⁰ Pəlen zek ahay à wulen a kwanay, kawa mərak sə pəlay zek ahay ataya awan. Dəfen anan apan anà dō a azar aya tə mível kərtek awan. ¹¹ Gen mer su way nə tə məgala si zek a kwanay a təkə. Kə tərən dō sə isew ahay bay. Gen anan mer su way anà Bahay a nuko Yesu nə tə mível kərtek a re. ¹² Dəfen anan ide a kwanay zuhhwe nà, pə way ana Mbərom saa varak uko ata tə ataslay mível awan. Səmen anan anà dəcə ahay, gen anan amboh anà Mbərom nə kwa siwa siwa fok. ¹³ Gəzlen zlile a kwanay ahay tu dō a Yesu ahay, kak ana tinen ibay nà, na. Təmihen mbəlök ahay à gala a kwanay ahay.

¹⁴ Gen anan amboh a Mbərom aday â daf alay sə mazlab anahan pu dō sə jugwar pikwen wa 'am ahay ataya awan.

Kâ saa tahislen atan bay. ¹⁵ Tislen mivel tu dō sə taslay mivel ahay. Yimen pi zek tu dō sa yam ahay. ¹⁶ 'Am â zlak ikwen pi zek tu dō a kwanay ahay. Kê høren anan nga anà zek bay. Gen anan mer su way ahay nə fok lele, kwa mer su way cədwew aya awan. Kî cen pa nga a kwanay kawa dō kəlire* aya bay.

¹⁷ Kak dōwan a kà gak ikwen huwan nà, kâ si men anan anan uda siked a bay. Pəlay adəka nà, cəved sa ga way lele aya aday dō ahay ta san zle, way lele aya ata awan. ¹⁸ Ga məgala lele, aday kak cəved inde nà, njahay zay tə dō ahay fok. ¹⁹ Kwanay car uno ahay, kî men anan anan uda siked anà dōwan bay. Mbəsiken anan Mbərom a â sa ga patan mivel. Deftere a Mbərom a ja nà: «Mbərom Fetek a wa: “Ama siked nà, anuno kərtek. Saa hamay anan huwan sə dō ahay nà, nen awan.†”» ²⁰ Adəka nà, gen kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Kak dō manide anak, may a han apan nà, varan daf. Kak sa gan nə jom, varan a'am â sa. Ka gak matanan kutok nà, i təra kawa kə halan slan sə uko pa nga, i yam pə ines anahan kutok.‡» ²¹ Kê mbəsiken anan cəved anà sədək â mbasay pikwen bay, əna mbisen pə sədək ta sa ga way lele aya awan adəka.

13

Dəfen anan apan anà bahay sə daliyugo ahay

¹ Kuwaya â dəfan apan anà ngomna, anga dō sə lavan nga anà dō ahay ataya fok, sə varan atan məgala ata nà, zek a Mbərom awan. Aday sa daf atan dukwen, winen a re. ² Matanan kutok, dōwan a kə sədək pə ngomna dukwen, a səder nə pi zek a Mbərom awan. Ata, dō matanan ata a

* 12:16 kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † 12:19 Capə Tooktaaki Tawreeta 32.35.

‡ 12:20 Capə Balndi 25.21-22.

ngəzahay pi zek nə sariya a Mbərom. ³ Aday dō sa ga way lele aya ite nà, ti jəjaran anà dō sə lavan atan nga ahay itəbay, si dō sa ga way lelibay aya aday bina. A nak sə jəjaran anà ngomna bay ba? Ga nə way lele awan. Ata ngomna i hərak nga. ⁴ Matanan, anga winen dukwen, a ga nə mer su way a Mbərom a re. A nan sa mak ikwen zek sa ga way lele aya awan. Aday kak ka gak way lelibay a dukwen, jəjaran, anga Mbərom a varan məgala ata nə kəriya bay re. Winen dō si mer su way a Mbərom anga sə dakan anan mivel a Mbərom sa ga anà dō ahay ta sa gan atan sariya pə way lelibay aya awan. ⁵ Anga nan, lele sə dəfan apan anà ngomna. Gen matanan anga kə sənən zle à mivel a kwanay a nà, wita cəved lele awan, bina anga sa jəka tâ sa gak ikwen sariya bay ata adəka bay.

⁶ Aday dukwen, ka var jangal nà, anga nan re, bina Mbərom kə dəfak anan dō si mer su way ataya tâ ga anan lele. ⁷ Himen anan anan anà dowan ataya way a tədə ki himen atan ataya awan. Viren jangal anà dō sə cakal aya awan. Viren anan anan dala sə duwan anà dō sə təma aya awan. Jəjiren anan anà dō a tədə ki jəjiren atan ataya awan, aday dəfen anan apan anà dō a tədə ki dəfen atan apan ataya re.

Pəlen dō a azar aya anga sə dəfan apan anà Mbərom

⁸ Gudire ana dowan â ga inde pikwen ibay, si gudire kərtektəkke saa mbədək pikwen nà, na: gudire sə asan zek. Gudire ata nà, a ndav itəbay. Aday dō sa san dō nà, kà gak way ana Tawrita sa gan may ata fok. ⁹ Mbərom a jak uko nà: «Kâ ga mədigwed bay, kâ vad nga su dō bay, kâ ga akar bay, kâ ga ubor pə way su dō bay.*» 'Am a anaya pi zek tə azar aya fok nə mə japay a nà, à 'am kərtek a inde, a wa: «Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə

---

* 13:9 Ca pə Gurtaaki 20.13-15, 17; Tooktaaki Tawreeta 5.17-19, 21.

pəlay anan nga anak ata awan.†»¹⁰ Do sə pəlay anan do sə cakay su doh anahan nà, a gan way lelibay a bay. Matanan, kak kə pəlak anan do sə cakay su doh anak ahay nà, kə dəfak anan apan anà Tawrita fok kutok.

¹¹ Gen matanan, anga kə sənən alay a anan ata zle, alay sə pədək pə ahan a kwanay ahay wa kutok. Bina alay ana Mbərom saa tam kwanay sə coy ata, winen bəse. Winen dərən kawa à alay a mənuko sə dəfay ahay nga pə Yesu ata sabay. ¹² Luvon winen apan i ndav, ide winen apan i cəde. Dâ ga way a mənuko sa taa ga sə luvon ataya sabay. Ruko way sə alay a mənuko ahay saa vad anan zek tə way lelibay ataya si pec kutok. ¹³ Zluko tə cəved lele aya kawa do sa bar si pec ahay ata awan. Dê vaway nga tə mahay bay, dđ mbəsakan zek anà agəsle lelibay aya bay, tə cəved a wura wura dükwen dđ ján uho bay re, dđ təre bay, aday dđ ga ubor pə way sə do azar aya bay. ¹⁴ Mbəsiken anan cəved anà Bahay a mənuko Yesu Almasihu â tərak ikwen way sə alay a kwanay awan. Kê bayiken pə way sə ubor si zek a kwanay ahay sabay.

14

Kî men anan anan mungok anà zek ahay bay

¹ Təmihen anan do bəle a pə cəved sə pərahan azar anà Yesu ataya awan, mənjàna kwanay sə təre tə winen pə way anahan sə bayak à mível anahan inde ata awan. ² Do azar aya ti bayak, way sa pa inde mə gafay 'am a ibay. Ti rac way ahay so. Əna do aday winen bəle a pə cəved a Mbərom ata nà, i rac sluwed itəbay. ³ Dowan a sa rac way so ata â sa kədey anan dōwan a sa rac sluwed itəbay ata bay. Aday dōwan sa rac sluwed itəbay ata dükwen, â sa man anan mungok anà dōwan sa rac way so ata bay re,

---

† 13:9 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

anga Mbərom winen nà, kə təmahak anan mərak ata re. ⁴ Iken nə wayaw? Ka ra zek sa man anan mungok anà bile su dō hinen ata nà, kəkəməw? Kà gak way lelibay a nà, saa gafan 'am nə bahay anahan. Kà gak way lele dukwen, saa ngəran dukwen, bahay anahan ata re. Tə dīdem a nà, Bahay a mənuko i mba apan sa gan nga təte, i tavay nə njənjan.

⁵ Azar su dō a, a bayak nà, luvon ahay inde sə zalay luvon hinen ahay, aday dō ahay inde tə bayak nə luvon ahay fok nə hərro. Kuwaya â san anan lele, way anahan a sə bayak apan à mivel inde ata awan. ⁶ Kak dōwan a kə zalak anan luvon hinen pə luvon a azar aya wa, a ga matanan anga sə həran nga anà Bahay a nuko. Dō sa pa way so, a nan dukwen sə həran nga anà Bahay a nuko, anga a ngəran à Mbərom aday a sa pa way. Ata dō sa pa way azar aya itəbay ata dukwen, a nan sə həran anan nga anà Bahay a nuko re, aday a ngəran dukwen anà Mbərom a re.

⁷ Dōwan a inde à wulen a mənuko, a lavan nga anà zek anahan təte pə daliyugo dukwen ibay. Aday dōwan sa mac anga nga anahan a dukwen ibay re. ⁸ Kak mənuko tə sifa aya nà, wita anga aday dā ga mer su way ana Bahay a mənuko. Kak dē məcak, dā mac anga sa ga dukwen mer su way anahan a re. Matanan, kwa â ga nə mənuko tə sifa aya awan, kwa â ga nə dē məcak, mənuko dō si mer su way ana Bahay a mənuko hwiya. ⁹ Anga Yesu Almasihu nə kə məcak, kə slabakak ahay à məke wa, aday â təra bahay su dō tə sifa aya awan, aday winen bahay su dō ma mac aya re.

¹⁰ Aday iken, ka gan sariya anà dō sə cakay su doh anak nà, angamaw? Kə kədəy anan nà, angamaw? Mənuko a fok, dī zla saa tavay pa 'am ana Mbərom, dō saa gak uko sariya ata awan. ¹¹ Mbərom a ja à Deftere anahan inde, a wa:

«Tə dîdek awan, kuwaya fok i nay ahay sa naa dukwo gərmec ù vo.

Kuwaya i ja ta 'am anahan awan, nen nə Mbərom acəkan.*»

¹² Kawa sa ja bine siwaw nà, kuwaya i tavay pa 'am a Mbərom, i i dəkay anan way anahan sa ga həna ata tə alay anahan awan.

Kê fakay anan mərak anak ì ines inde bay

¹³ Kak matanan cukutok nà, dē mbədek sa gan sariya anà mərak a mənuko ahay sabay. Adəka bay, kê si gen way aday i fakay anan mərak ahay ì ines inde ata bay. ¹⁴ Bina manay mə japay aya tə Bahay a mənuko Yesu, aday na san zle lele, awan inde ma ga mənjadək a ta nga anahan a nà, ibay. Əna dowan a kə bayakak awan a inde nə tə mənjadək a kəma, â sa pa bay, anga pə winen nà, a ga mənjadək acəkan. ¹⁵ Kak kə nəsek anan mível anà mərak anak ahay tə way sa pa anak nà, ata a nan sa ja nə kə pəlay anan bay. Almasihu kə məcak anga mərak ata awan. Way sa pa anak â sa lize anan bay. ¹⁶ A ga apak nà, way sa pa anak ata nà, lele. Əna kak ka san zle dō ahay ti i jak nə lelibay kəma, kê pa bay, aday dō ahay tâ ja apak way lelibay a sabay. ¹⁷ 'Am sə bahay a Mbərom nà, kà jak awan pə way anak sa pa ata bay. Kwa pə way anak sa sa ata dukwen, kà jak awan bay re. Bahay a Mbərom nà, way ana Apasay Cəncan a sa ga à mənuko inde ata awan. A mak uko zek sa ga way lele aya, a varak uko zay sə njahay pə kərtek awan, aday i varak uko ataslay mível. ¹⁸ Dowan a winen apan i gan mer su way anà Yesu Almasihu matanan ata nà, i zlan à nga anà Mbərom kutok, aday dō ahay ti dəfan apan anà dō matanan ata awan.

---

* ^{14:11} Ca pə Esaaya 45.23.

¹⁹ Anga nan, guko mægala sa ga way sə ngəzahay ahay zay ataya awan, aday way sa man zek anà dó ahay sa har à 'am a Mbərom inde ataya re. ²⁰ Kâ nes anan mer su way a Mbərom anga way anak sa pa bay. Ayaw, awan inde mənjadak a bay. Əna, kak mərak anak ahay ti sa slahay anga way anak sa pa cəna, mbəsak sa pa way ata awan. ²¹ Way lele cəna, kâ sa ga way sə fakay anan mərak ahay i ines inde ataya bay, kwa â ga nə sa rac sluwed, kwa â ga nə sa sa mahay, kwa â ga nə sa ga ma ma fok. ²² Way anak sa san pa 'am a anan ata nà, kâ jan anan anà dōwan bay, si kwanay tə Mbərom a dəkdek. Do sa ga way tə ajalay nga a cuwcew bay ata cəna, i taslay mivel. ²³ Aya əna, dó sə vədən uway anà nga anahan anga way anahan sa pa nà, winen apan i ga ines, anga kè dəkək anan mivel anahan pə way anahan a sa ga ata bay. Pa 'am a Mbərom nà, dōwan a kà gak way aday a san sa jəka lelibay kabay lele dukwen a san bay cəna, kà gak ines.

15

Ga way sa zlan à nga anà dó a azar aya awan

¹ Mənuke dó mægala aya pə cəved a Mbərom ata, muko anan zek anà dó bəle aya awan. Dâ ga way sa zlak uko à nga à nuko vərre a bay. ² Mənuke fok, guko way sa zlan à nga anà mərak a mənuke ahay, anga aday dâ man atan zek sa har pa 'am ana Mbərom. ³ Yesu Almasihu a ta nga anahan a dukwen kə pəlak way sa zlan à nga a bay re. Adəka bay, a təra nə kawa mə vinde apan à Deftere a Mbərom inde ata awan, a wa: «Do ahay tə gənəhak nà, anakiken Mbərom, əna 'am a tinen ata a njad nə nen awan.*» ⁴ Way a mə vinde à Deftere a Mbərom inde ata fok, tə vinde anan anga aday way a mə vinde ata â dəkək uko anan way,

---

* 15:3 Capə Jabuura 69.10.

aday anga d̄ê d̄əfan id̄e anà way a Mb̄erom s̄ə zlapak uko anan ataya awan. Ata di d̄əma way ahay lele kawa ana Deftere s̄ə varak uko anan m̄əgala ata awan. ⁵ Mb̄erom Bahay s̄ə varan m̄əgala anà d̄o ahay s̄ə d̄əma way ata, â t̄əra anan abayak nga a kwanay k̄ərtek, aday k̄i gen way kawa ana Almasihu Yesu sa ga ataya awan. ⁶ Ata kwanay a fok ki njiden s̄ə h̄əran nga anà Mb̄erom, B̄əbay ana Bahay a nuko Yesu Almasihu, t̄ə c̄əved k̄ərtek awan. 'Am a kwanay d̄ukwen k̄ərtek awan.

Do su kon azar aya t̄ê h̄əran nga anà Mb̄erom

⁷ Matanan, t̄əmihen zek ahay, kwanay a fok, kawa ana Almasihu s̄ə t̄əma kwanay ata re, aday d̄o ahay t̄ê h̄əran nga anà Mb̄erom. ⁸ Na jak ikwen nà, Almasihu Yesu k̄ê t̄ərak d̄o si mer su way ana Yahuda ahay, anga s̄ə d̄akan atan anan nà, Mb̄erom winen d̄o s̄ə d̄id̄ek, aday way anahan s̄ə zlapan anan anà b̄ije a manay ahay fok ata ti t̄əra. ⁹ Aday ata, d̄o su kon azar aya ata ti h̄əran nga anà Mb̄erom anga sumor anahan sa ga anga tinen ata re. A t̄əra kawa Deftere a Mb̄erom sa ja apan ata awan, a wa:
«Anga nan, ni h̄ərak nga, Mb̄erom uno, à wulen su d̄o aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan,
ni zambad̄ iken t̄ə ara ahay.†»

¹⁰ 'Am a Mb̄erom a ja asa, a wa:
«Kwanay Yahuda ahay it̄əbay ataya awan,
tislen mivel p̄ə k̄ərtek a tu d̄o a Mb̄erom ahay.‡»

¹¹ À man hinen asa, a wa:
«Kwanay Yahuda ahay it̄əbay ataya fok,
h̄əren anan nga anà Mb̄erom Fetek.
Kwanay d̄o su kon ahay fok,
zambiden anan.§»

† 15:9 Ca p̄ə 2 Samuyila 22.50; Jabuura 18.50. ‡ 15:10 Ca p̄ə Tooktaaki Tawreeta 32.43. § 15:11 Ca p̄ə Jabuura 117.1.

¹² Ezaya kà jak re, a wa:
«Do sə slala ana Yisa i nay ahay saa tēra bahay su dō su
kon a azar aya awan.

Tinen ti dēfan idē aday â tam atan.* »

¹³ Mbərom, dō sə varan mēgala anà dō ahay sə dēfan
idē ata, â varak ikwen ataslay mivel, â varak ikwen zay,
anga kə dēfen nga pə winen awan. Natiya ki dēfen anan
idē bayak a tē mēgala sə Apasay Cəncan awan.

Mer su way ana Pol

¹⁴ Mərak uno ahay, nen a ta nga uno dukwen, na san
zle, kwanay nə dō lele aya awan, kə sənən dīdek zle, aday
ki mben apan sə tətakan anan way anà zek a kwanay ahay
coy. ¹⁵ Əna, nə vindek ikwen ayak tē gədan a pə way azar
aya nà, anga u no kē mbədəken anan way a anaya à nga
wa bay. Na ga matanan, anga zek a Mbərom a kà gak uno
sumor anahan ¹⁶ sa daf nen dō si mer su way ana Almasihu
Yesu awan, à wulen su dō su kon azar aya Yahuda ahay bay
ata awan. Nen apan ni dakan atan anan ləbara mugom a
sa nay pə cakay a Mbərom wa ata nà, nə tərak kawa dō sə
gədan dundo anà way anga Mbərom. Anga kak tē dēfak
apan nga nà, ata ti tēra kawa way mə varan aya, Apasay
Cəncan a sa gan nga cara aday â zlan à nga anà Mbərom
ata awan.

¹⁷ Natiya kutok, ni taslay mivel ti mer su way ana
Mbərom sə vuro anga ajapay a manay tē Almasihu Yesu
ata awan. ¹⁸ Ni ja 'am sə awan maza kula bay. Ni ja nà, pə
way ana Almasihu a sa ga ti nen ata dəkdek. Anga kə varak
uno mēgala sə bənan alay anà dō su kon aya aday tinen
Yahuda ahay itəbay ataya pə cakay ana Mbərom, aday tē
dēfan apan. A ga matanan ata nà, ta 'am uno sa ja ataya,
aday tē way uno sa ga ataya, ¹⁹ aday tē masuwayan ahay

---

* 15:12 Ca pə Esaaya 11.10.

cara cara, aday tə məgala ana Apasay anahan re. Nə dəkak anan anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu anà dō ahay, nə dazlan ahay kwa à Urəsəlima wa, hus nə dəzle anan à Iliriya. ²⁰ U zlo à nga sə dəkay anan ləbara mugom a à man aya aday dō ahay tə slənek anan ləbara a Yesu Almasihu fan bay ataya awan, anga u no sa ga mer su way pa su dō hinen bay. ²¹ U no adəka nà, â təra kawa winen mə vinde a à Deftere a Mbərom inde ata awan:

«Dowan aya aday kula ta jak atan 'am pə winen itəbay ataya, tinen ti canan.

Aday dōwan aya kula tə slənek way pə winen itəbay ataya, ti san anan kutok.†»

A nan anà Pol sa zla à Ruma

²² Anga nan kutok, saray bayak a na gak anan may sa zlak ayak saa cay ahay pikwen cəna, na njad cəved a bay. ²³ Kà gak ava bayak a u no sa cak ikwen ahay ide, əna mer su way uno kə mbəsakak uno cəved bay. Həna mer su way uno à man a anan kə ndəvak kutok. ²⁴ Natiya, à alay a ni i zla à Espaniya ata nà, ni njahay àga kwanay mənjøek, anga aday kə tislən uno mivəl aday kî mən uno zek tə cəved sə dəzle à man ata awan.

²⁵ Əna həna ni zla à Urəsəlima aday ni i man zek anà dō a Yesu ahay à man ata awan, ²⁶ anga dō a Yesu ahay à Makedoniya tə Akaya ta gak anan may sə cakal way anga sa man zek anà dō mətawak aya à wulən su dō a Yesu ahay à Urəsəlima. ²⁷ Tə bayak sə cakal way ata nə tə alay a tinen aya, aday tədə sa ga nə abay matanan way anahan. Yahuda ahay ta mak anan zek anà dō su kon azar aya sa njad anan magwagway ana Mbərom. Matanan re, lele nə dō su kon a azar aya tã man zek anà Yahuda ahay tə way sə daliyugo ahay ite re. ²⁸ Natiya kutok, na sak a ndav anan mer su way ata aday nə varak atan anan dala ata coy

† 15:21 Ca pə Esaaya 52.15.

nà, ni i zla à Espaniya tə àga kwanay. ²⁹ Na san zle re, na sak a zlak ayak àga kwanay nà, Yesu Almasihu i gak ikwen sumor bayak a anga nen a sa cak ikwen ahay ide ata awan.

³⁰ Mərak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, aday Apasay a Mbərom kə varak ikwen məgala sə pəlay zek ahay. Anga nan kutok, nen apan ni gak ikwen amboh, kem, gen anan amboh à Mbərom tə mivel kərtek a anga nen, aday ū mo zek. ³¹ Gen amboh, anga aday dō sə Yahudiya ahay aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya tē bəno mbiyed bay ite. Gen amboh dukwen, aday way uno saa zla anan à Urəsalima ata â zlan à nga anà dō a Yesu ahay à man ata awan. ³² Natiya, kak Mbərom kə pəlak nà, ni zlak ayak àga kwanay nen mə taslay mivel awan. Ata ni njad sə taslay mivel pə kərtek a tə kwanay a fok kutok.

³³ Mbərom, dō sa taa var zay ata, â gak ikwen nga. Amen!

16

Pol a jan 'am anà Ruma ahay

¹ U no sa jak ikwen ayak 'am həna pə mərak a mənuko Fəbe. Uwar ata a ga mer su way ana Mbərom à Kenkeriya à wulen su dō a Yesu ahay. ² Kà zlak ayak àga kwanay cəna, təmihen anan tə mivel kərtek a lele, anga winen dō ana Bahay a mənuko. Təmihen anan kawa abay tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan. Viren anan way sə kəcan ata fok, anga kà mak anan zek anà dō ahay bayak a, kwa i nen a dukwen, kà mak uno zek a re.

³ Jen anan 'am anà atə Pəriskila ta mbaz anahan Akilas. Manay ma taa ga mer su way ana Almasihu Yesu nə pə kərtek awan. ⁴ À alay a inde abay ni mac coy nà, su mo zek sa tam nə tinen awan. Abay kwa ti mac anga nen dukwen, tə lavak anan zek coy. Saa ngəran atan nə nen dəkdek bay.

Do a Yesu ahay aday tinen Yahuda ahay bay ataya fok ti ngəran atan re. ⁵ Na jak anan 'am anà dō a Yesu ahay sə halay nga àga tinen ataya fok re.

Na jak anan ayak 'am anà Epaynet, car uno didek awan. Winen dō sa lah sa daf nga pə Yesu Almasihu mama'am a pə daliyugo sə Aziya. ⁶ Na jak anan ayak 'am anà Mariyama, winen dukwen kà gak mer su way bayak a anga kwanay.

⁷ Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga nen ahay, atə Andərenikus tə Yuniyas. Ma pay dangay nə jiga awan, tinen dō tə mazlab aya bayak a à wulen su dō maslan ahay, aday tə luho sa daf nga pə Yesu Almasihu adəka, bina nə lahan atan bay.

⁸ Na jak anan ayak 'am anà Ampəliyatus, car uno awan, manay à alay ana Bahay Yesu inde maya awan.

⁹ Na jak anan ayak 'am anà Urben ma taa ga mer su way ana Yesu Almasihu nə pə kərtek awan.

Na jak anan ayak 'am anà Sətakis, car uno didek awan.

¹⁰ Na jak anan ayak 'am anà Apeles, winen dukwen kà gak dəcə anga Yesu Almasihu aday kə səmak anan lele.

Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga Aristobul ahay re.

¹¹ Na jak anan ayak 'am anà dō uno Herodiyon.

Na jak anan ayak 'am anà dō a Bahay a mənuko Yesu ahay àga Narsis.

¹² Na jak anan ayak 'am anà Tirofen tə Tiropas, dō sa ga mer su way ana Bahay a mənuko Yesu ahay.

Na jak anan ayak 'am anà Persis, mazar uno didek awan, sa ga mer su way anga Bahay a mənuko bayak a nə winen.

¹³ Na jak anan ayak 'am anà Rufus, dō lele pə cəved sə pərahan azar anə Bahay a mənuko Yesu.

Na jak anan ayak 'am anà may anahan, kà gak uno nga kawa nen wan si zek anahan didek awan.

¹⁴ Na jak anan ayak 'am anà Sinkèrit, Følegon, Hermes, Patrobas, Hermas, aday dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁵ Na jak anan ayak 'am anà Filolog tē Yuliya, aday atē Nere tē mōrak anahan re.

Na jak anan ayak 'am anà Olimpās aday anà dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁶ Jen anan 'am ì zek ahay lele. Dō sē egliz ana Yesu Almasihu ahay fok ta jak ikwen ayak 'am re.

Andav sa 'am ahay

¹⁷ Mōrak uno ahay, ma gak ikwen ayak kem, gen anan ngatay anà dō sa ngam way a kwanay mē tētak aya bay ataya awan. Tinen apan ti gēzla anan dō ahay pi zek wa, aday tinen apan ti fakan alay anà dō ahay pē caved lele aya wa. Kê njihen pē cakay a tinen bay. ¹⁸ Zahav su dō ataya nà, ta ga nē mer su way ana Bahay a nuko Yesu Almasihu bay, si way sa zlan atan à nga vōrre. Tinen apan ti ran mindel anà dō ahay nē ta 'am. Natiya, tē njēkan uda anà dō ma san way a bay ataya awan. ¹⁹ Kwanay ite nà, dō ahay fok ta san zle, kē dāfen anan apan anà Bahay a nuko Yesu. Anga nan, nen apan ni taslay mivēl tē kwanay bayak a re. U no nà, tēren dō sa san sa ga mer su way lele aya dēkdēk, mēnjēna sē japay anan tē huwan. ²⁰ I njahay bayak a sabay, Mbērom, Bahay sē zay, i varak ikwen mēgala sē mbasay pē Fakalaw, ki jōnen apan bāse coy. Bahay a nuko Yesu ā gak ikwen sumor anahan.

²¹ Timote, dōwan a sa ga mer su way maya ti nen ata kà jak ikwen ayak 'am. Dō uno a anaya ta jak ikwen ayak 'am a re: atē Lukiyus tē Yason tatē Sosipater. ²² Nen Tertiyus, dō sē vinde dērewel ana Pol a anan, na jak ikwen ayak 'am, nen dō ana Bahay a nuko Yesu. ²³ Gayus kà jak ikwen ayak 'am. Nē njahay nà, àga winen, aday dō a Yesu ahay ta taa nay sa ga amboh àga winen. Erastus, dō sa ban dala sē

wulen su doh a anan ata, tɔ Kawartus, mɔrak a mɛnuko, ta jak ikwen ayak 'am re.

[²⁴ Bahay a mɛnuko Yesu   gak ikwen sumor   kwanay a fok. Amen.]

Pol a hɛran nga an  Mbɛrom

²⁵ Zambaduko anan slɛmay a Mbɛrom! I mba apan sɛ varak ikwen mɛgala sɛ njahay mɛ ngazlay saray aya   cɛved anahan inde, kawa ana lɛbara mugom a nen sɛ d akak ikwen anan ata awan. Kwakwa ata n , Mbɛrom k  d erek anan lɛbara mugom ata awan. ²⁶  na h na winen a k  kak anan ahay uho, aday d  ahay tɔ wazay nɛ way ana d  maja'am a Mbɛrom ataya sɛ vinde p  Almasihu ata awan. A ga matanan, anga aday d  su kon ahay fok t  d af apan nga, t  d fan apan kutok. ²⁷ H ruko anan nga   Mbɛrom pa sɛ viyviya awan! Asan way anahan nɛ a zalay way ahay fok. H ruko anan nga anga Yesu Almasihu re. Amen!

Aḅan 'am wiya awan
New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30
